

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Diplomová práce

Bc. Jitka Bajaja Elisová

Uherskohradištsko v tvorbě Bedřicha Beneše Buchlovana

Olomouc 2017

vedoucí práce: Mgr. Daniel Jakubíček, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala svědomitě a samostatně za pomoci uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 5. dubna 2017

.....

Podpis

Poděkování

Mé poděkování patří Mgr. Danielu Jakubíčkoví, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování diplomové práce věnoval.

Dále bych ráda poděkovala Mgr. Pavlu Portlovi a Knihovně Bedřicha Beneše Buchlovana za poskytnuté materiály a rady k mé diplomové práci.

Obsah

Úvod.....	5
1. Rodný kraj.....	8
1. 1. Regionální literatura a její místo v literatuře.....	8
1. 2. Historické události v Uherském Hradišti v letech 1885 – 1953.....	9
2. Po stopách Bedřicha Beneše Buchlovana.....	20
2. 1. Dětství a školní léta.....	20
2. 2. Rodinný život.....	23
2. 3. Literární tvorba.....	24
2. 4. Časopis Bibliofil.....	30
2. 5. Mystifikace.....	33
2. 7. Knihovník.....	35
2. 9. Současnost.....	35
3. Tvorba s regionální tematikou.....	39
3. 1. Výběr z poezie.....	39
3. 1. 1. Prastrýce Jáchyma Beneše, houslařského tovaryše, cesta na zkušenou.....	40
3. 1. 2. O malíři, Polušce a paní.....	46
3. 2. Výběr z prózy.....	55
3. 2. 1. Buchlovská knížka.....	55
3. 2. 2. Oživené kameny a střípky.....	61
Závěr.....	68
Zdroje.....	70
Literatura.....	70
Internetové zdroje.....	73
Cizojazyčné zdroje.....	73
Anotace.....	75

Úvod

Motto

„Jakmile jsi ji srdcem pojal, srdce od ní neodloučíš, ani kdybys byl od ní opět odtržen na sebedešší dobu a sebevětší vzdálenost. Co ti v prsa vložil něžný šepot klasných polí a vážný šelest lesů, nikdy již nebude z nich vyňato. Mysl tvá vždy bude k ní zalétati a bude se ti zdáti, že nikdy jsi neviděl sytějších barev, šťavnatější zeleni, pestřejších květů na lukách, jasnějšího vzduchu, blankytnější oblohy, třpytivějších hvězd, bělejších domků, útulnějších střech a hodnějších lidí...“

Josef Holeček

V literatuře, ale zároveň také obecně v umění, se můžeme často setkat s tvorbou autorů, které upoutalo konkrétní místo a jeho jedinečná atmosféra tak určuje směr jejich tvoření. Uherskohradištsko dozajista nepatří mezi středobod umělecké tvorby, literární prameny nám však potvrzují, že ve městě působila část autorů i umělců, kteří se v tomto kraji narodili nebo v něm dlouhou dobu žili. Tito lidé svůj kraj milovali a zasvětili mu také velkou část své tvorby. Mezi ně patřil také Bedřich Beneš Buchlovan.

Diplomová práce na téma *Uherskohradištsko v tvorbě Bedřicha Beneše Buchlovana* byla vybrána z několika důvodů. Hlavním důvodem bylo, že autorku práce s Bedřichem Benešem Buchlovanem pojí, jak místo narození, tak také region, ve kterém vyrůstali. Hlavním cílem práce je zmapovat vztah Bedřicha Beneše Buchlovana k jeho rodnému regionu, konkrétně k Uherskému Hradišti a jeho nejbližšímu okolí, kde autor prožil celý svůj život s přihlédnutím k dílům s regionální tematikou. Záměrem je přiblížit čtenáři nejen život a dílo Bedřicha Beneše Buchlovana, ale také historii uherskohradištského regionu, jelikož seznámit se s minulostí a bohatstvím svého rodného místa je důležité pro každého člověka.

Práce je strukturována do tří částí a klade si za cíl analyzovat obrazy Uherskohradištska a jeho blízkého okolí v tvorbě Bedřicha Beneše Buchlovana. Zároveň se práce snaží v rámci let, ve kterých autor žil, vymezit a popsat významné historické události, které měly dopad na život tehdejších obyvatel. Současně si práce klade za úkol rozčlenit Buchlovanův život na stěžejní etapy, jež se podílely na formování autora jako regionálního spisovatele. V práci je často užívána pro označení autora zkratka tří písmen BBB. Jedná se o záměr autorky, nikoli o chybu. Pod tímto označením je autor v kraji dodnes známý a jedná se také o jeho nejslavnější pseudonym.

První kapitola pojednává nejprve obecně o významu regionální literatury a o jejím dopadu na čtenáře. Kapitola má poukázat také na to, jak významnou roli regionální literatura ve veřejných knihovnách sehrává. Následující část se zabývá historickým děním a významnými událostmi v letech 1885 – 1953. Cílem je seznámit čtenáře s důležitými historickými mezníky, které se podepisovaly na každodenním životě běžných lidí. Vliv událostí z minulosti totiž ovlivňuje naši přítomnost i budoucnost. Výjimkou nejsou ani spisovatelé, kteří tato dění často zaznamenávají ve svých dílech. Abychom se proto mohli zcela seznámit s autorovým životem a dílem je nutné pochopit také dobu, ve které vyrůstal. První kapitola nečerpá pouze z knižních titulů, zdrojem pro tuto část byly také ručně psané kroniky, které jsou uloženy ve Státním okresním archivu Uherského Hradiště.

Druhá kapitola nazvaná *Po stopách Bedřicha Beneše Buchlovana* se věnuje autorovu životu a přehledu literární tvorby. Pojmenování této části bychom mohli brát doslova. Ačkoli je autor ve svém regionu významnou osobností, jeho život a dílo jsou zpracovány poněkud stroze a ve všech literaturách podobně. Cílem proto bylo rozdělit život autora na nejvýznamnější části jeho působení a zachytit kromě jeho práce také rodinné vztahy a tragédie. Část kapitoly je věnována struktuře díla BBB. Jelikož je tvorba autora velmi rozsáhlá, nebylo jednoduché se tohoto úkolu chopit. Dílo je pro lepší pochopení členěno chronologicky z důvodu literárního vývoje autora. Pro úplnost kapitoly se nepracovalo pouze s knižními tituly a tiskem, ale také s pozůstalostí Bedřicha Beneše Buchlovana, která je uložena ve Slovákém muzeu v Uherském Hradišti.

Třetí a zároveň poslední kapitola práce se zabývá vybranými díly autora, které obsahují regionální motivy. Kapitola je rozdělena na vybraná díla z poezie a prózy. Část, která se věnuje poezii, byla vybrána záměrně, jelikož autor je známý především pro svá prozaická díla. Často je opomíjen fakt, že Bedřich Beneš Buchlovan vstoupil do literatury právě jako básník, ačkoli v tvorbě poezie nepokračoval, neboť dle jeho slov se autor čtenáři v poezii až příliš odhaluje. I přesto, že sbírka básnických děl není u autora příliš rozsáhlá, neměla by být opomíjena, jelikož se jedná o díla, která si své místo v literatuře právem zaslouží. Druhá část této kapitoly se soustředí na výběr prozaických děl. V rámci prózy byla zvolena díla dvě, z nichž první je sbírka pověstí *Buchlovská knížka*, která je z autorovy tvorby nejznámější i nejslavnější a dodnes oslovuje řadu dětských, ale také dospělých čtenářů. Druhá z knih je vybrána z dětské literatury, jelikož tvorba pro děti a mládež hrála v autorově životě

stěžejní roli. Práce chce srovnat díla z poezie a prózy a zároveň zachytit a poukázat na regionální motivy, které se v těchto dílech objevují.

1. Rodný kraj

1. 1. Regionální literatura a její místo v literatuře

Motto

„Rodný kraj je kraj dětství, kraj prvních, a proto i nejsilnějších dojmů, objevů a poznatků. Člověk se tam nemusí vracet, protože tam vlastně nepřestal žít, ať se octne kdekoli. Rodný kraj je jako rodný jazyk; i kdyby někdo mluvil nebo psal jiným jazykem, nepřestane myslet a snít jazykem svého dětství. To není vliv, nýbrž něco původnějšího a silnějšího: je to kus vlastní duše a osobnosti.“

Karel Čapek

Na základě výzkumů sociálních psychologů je člověk podle Aristotela „sociálním stvořením“ a jednou z jeho základních geneticky daných potřeb je potřeba někam patřit. Tato potřeba je považována za základní sociální motivační sílu¹ a řadí se do sociální oblasti člověka. Provází jej od narození až do smrti a její uspokojování proto u jedince navozuje štěstí, blaho a spokojenost.

„Každý jsme odněkud,“ řekl už kdysi Švejk. Každý člověk se někde narodil, někde vyrůstal a žil. K tomuto prostředí si každý z nás vytvoří určitý citový vztah, který je zároveň základnou našich nejsilnějších dojmů a vzpomínek. A přesně toto místo můžeme označit jako rodný kraj.

„Vazba k regionu nabývá v současnosti na větším významu ve smyslu identifikačním a prezentačním, protože představuje zdroj rodových kořenů a individuální neopakovatelnost prožitků spojených s autentickou našeho bytí.“² Ve veřejných knihovnách zaujímá regionální tvorba autorů významné místo a přispívá tak k hlubšímu poznávání místní kultury. Regionální literatura se také snaží o to, aby významné osobnosti a díla, která jsou s regionem spojena, neupadla v zapomnění.

Čtenáře může regionální literatura oslovit, jelikož autor zpracovává místa a kraj, který čtenáři důvěrně znají a prožili v něm mnoho zážitků. V případě, že kniha mimo zasazení

¹ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Psychologie pocitů štěstí: současný stav poznání*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. s. 32. Psyché. ISBN 978-80-247-4436-0.

² URBANOVÁ, Svatava, ed. *Region bez hranic: sociologická sonda do vnímání literatury Ostravska*. Olomouc: Votobia, 2001. s. 18. ISBN 80-7198-469-8.

do rodného kraje, který knize dodává specifickou atmosféru, obsahuje také kvalitně zpracovaný děj, jedná se často o umělecké a hodnotné dílo.

Když se řekne rodný kraj, často si vybavíme domov, místo, kde jsme se narodili a kde jsme prožili dětství nebo část svého života. Z tohoto důvodu má pro nás rodný kraj velmi často důležitý význam a zůstává v nás zakotven až do konce života. Je to místo, na které když se po letech vrátíme, opět v nás vyvolá silné pocity volnosti a souznění. „*Domov, který člověk od narození nese v sobě a nejednou se v něm jeho prostřednictvím buduje představa identity. Prostor místa, který nazýváme domovem, zahrnuje do svého tematického okruhu vedle svátečnosti také každodennost, obsahuje svět mýtů, pohádek, pověstí a jiných tradovaných vyprávění, melodii a rytmus písní, lidovou moudrost rčení a úsloví, které tvoří subjektivní dimenzi vnitřního světa, vztahují se k celku života a světa a vedou mnohdy k předtematickému pochopení faktu bytí na světě.*“³

Znát svůj kraj neznamena v něm jen žít, ale seznámit se s jeho historií, zvyky a tradicemi. Velká část autorů se ve své tvorbě uchyluje k tvorbě regionální literatury, která má pro dané místo veliký význam a zobrazuje čtenáři jeho kraj takový, jaký ho lidé znají, s tím, co je pro něj typické a odděluje jej od ostatních regionů. V takovém případě je však důležité vymezit se k autorům, kteří se v daném regionu narodili nebo v něm delší dobu žili a působili, protože jejich tvorba bude opravdu ovlivněna jejich vztahem k danému regionu a čtenáři se tak může naskytnout jedinečný čtenářský zážitek spojený s citovou vazbou k danému místu.

„*Domov je mu prostoupen známostí, nenápadností a každodenností, která však nemá rys banality, ale je opakem cizoty, exotiky. Mimochodem abychom poznali, co je pro člověka domov, musíme z něj odejít, být vyhnáni, ztratit ho. Abychom nabyli vědomí důležitosti domova, musíme zakusit ono mezi.*“⁴

1. 2. Historické události v Uherském Hradišti v letech 1885 – 1953

„*Zahrada Moravy – to je krásné jméno pro Slovácko, dané tomuto dolnímu, jižnímu koutu země při řece Moravě už od 16. století. Úrodná pole, luka, dědiny schované v zeleni, humna plná ovocného stromoví, vinohrady, kraj pod jasným sluncem, pod úsměvným nebem.*

³ URBANOVÁ, Svatava, ed. *Region bez hranic: sociologická sonda do vnímání literatury Ostravska*. Olomouc: Votobia, 2001. s. 11. ISBN 80-7198-469-8.

⁴ PELCOVÁ, N. *Fenomén domova*. In PAIDEIA – Philosophical E-journal of Charles University, s. 3-4/V/2008. ISSN 1214-8725.

*Kout země, který očarovává všem, kdož sem přijdou, který zvláštní jarostí živí krev těch, kdo jsou doma na této půdě, kdo z této půdy vyrostli.*⁵

Bedřich Beneš Buchlovan

V 80. letech 19. století dochází na Uherskohradištsku ke změně politické i národnostní situace. V roce 1879 ukončila Národní strana (staročesi) a Národní strana svobodomyslná (mladočesi) politiku pasivního odporu a začíná se prosazovat politika aktivně parlamentní.

Prvním z úspěchů této politické změny bylo založení českého gymnázia v Uherském Hradišti, a to 19. května 1884. Jedná se o nejstarší českou školu v Uherském Hradišti, o jejíž založení se zasloužila řada místních vlastenců, mezi které patřili například Antonín Soják nebo František Peroutka.

Gymnázium zaujímal významné postavení nejen v národním, ale také v kulturním životě města i jeho okolí, jelikož se jednalo o první střední školu na Slovácku. „*Založení českého gymnázia v Uherském Hradišti bylo důležitým činem nejen kulturním, ale také významným úspěchem politickým. Podařilo se posílit a rozvinout český kulturní život ve městě a učinit první průlom do neomezeného panství německé menšiny.*“⁶ Němci, kteří v této době ovládali celé město, věděli, jaké nebezpečí pro ně založení českého gymnázia znamená. Velmi dobře si uvědomovali, že německý ráz města byl již pouze uměle udržován, a proto využili svého vlivu ve městě a zakázali vyučovat češtinu v nižších třídách obecných škol. Tento zákaz však nebyl dodržován. Založení gymnázia bylo pro město klíčové a nic už nemohlo bránit následnému počesťování města.

Po roce 1890 se začíná v Uherském Hradišti konečně prosazovat česká buržoazie na úkor německé. Napomáhalo tomu například založení prvních novin *Moravská Slovač. Politický týdeník věnovaný lidu, jeho zábavě a poučení* v roce 1884. Od roku 1889 se tyto noviny začaly vydávat pod názvem *Slovácké noviny*. Avšak ani nyní nebyla situace ideální, jelikož se začínají objevovat neshody i uvnitř české buržoazie, a to především mezi stranou konzervativní staročeskou a stranou lidovou, kterou tvořili mladočesi, měšťanstvo a inteligence. Ostré boje mezi staročeským vedením a mladočeskou opozicí probíhaly až do začátku první světové války.

⁵ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Pěkně Vás vítáme v královském městě Uherském Hradišti*. V Uherském Hradišti: Rotary Club, s. 1. 1939. Soukrom[é] a neprodejn[é] tisky Rotary Club[u] v Uherském Hradišti.

⁶ ČOUPEK, Jiří. *Uherské Hradiště: královské město na řece Moravě*. Uherské Hradiště: Město Uherské Hradiště, 2007. s. 345. ISBN 978-80-239-9873-3.

Začátek první světové války v roce 1914 přerušil veškerý hospodářský vývoj v Uherském Hradišti, následoval úpadek hospodářského i společenského rozvoje města. Zároveň se ale prohlubovaly sociální a národnostní spory. „*Také v Uherském Hradišti rozšířila se zpráva o atentátu odpoledne 28. června. Byl zde přečten telegram, odeslaný z Vídně hraběti Thunovi do Kvasic. Zahraniční ministr hrabě Berchtold dlel téhož dne v Buchlovicích a zúčastnil se zahradní slavnosti v Záložně, pořádané odborem Národní jednoty. Jakmile byla zpráva oficiálně známa, objevily se na veřejných budovách černé prapory. Ráno 29. června oznámila městská rada následovníkovu smrt občanstvu zvláštní vyhláškou a vyzvala je, aby vyvěsilo smuteční prapory. Současně zakázala všechny radovánky.*“⁷

Po prvních zprávách o raněných a zabitých spoluobčanech stále více rostla stísněnost obyvatelstva. Město se snažilo řešit především hospodářskou stránku, jelikož od počátku války neúměrně rostly ceny potravin, což mělo za následek, že město zatěžovaly válečné půjčky. „*Hned v první dny války nastal nedostatek drobných peněz, zvláště stříbrné a zlaté mince byly poschovávány následkem pověstí, že papírové peníze pozbudou ceny. Lidé houně vybírali své vklady u peněžních ústavů, takže místodržitelství bylo nuceno vydati prohlášení o jistotě vkladů.*“⁸

V letech 1914 - 1915 se ve městě začali objevovat polští a ukrajinští uprchlíci a vystěhovalci, zároveň se také zvýšil počet raněných vojáků, kteří byli do Uherského Hradiště přiváženi. Velký zájem obyvatelstva vzbudila také zpráva o prvním raněném hradišťském obyvateli Vladimíru Jarošovi. Jelikož se vlivem velkého počtu vystěhovalců zároveň ve městě mnohonásobně zvýšil počet dětí, vzniká zde první polská škola, na které vyučovalo 15 polských učitelů a správou školy byl pověřen František Tierlitzki z Haliče. Vyučovat se zde začalo 27. listopadu a do školy bylo zapsáno celkem 40 žáků. Vedle polské školy bylo později založeno také polské gymnázium, které svou funkci vykonávalo v jedné místnosti českého gymnázia. Obě školy v Uherském Hradišti působily až do roku 1918.

V prvních letech války pozorujeme tedy především útisk a izolaci českého obyvatelstva ze strany rakouských úřadů. Tyto perzekuce zasáhly nejen osobní životy obyvatel Uherského Hradiště, ale ovlivňovaly také kulturní oblast. Byla zakázána činnost Sokola a vydávání místních časopisů, z nichž nejznámější je časopis *Zájmy Slovače*. V roce

⁷ SOkA UH, fond AM UH III, kart. 1, inv. č. 1, Kronika Uherského Hradiště (1931–1934), s. 113.

⁸ Tamtéž, s. 114.

1915 nemohla proběhnout také přednáška *Hus a dějinná filozofie česká*, kterou měl přednášet profesor Uhlíř.

Ke změně dochází až po revolučních událostech, které probíhají v Rusku v roce 1917. V roce 1918 proběhla v Uherském Hradišti demonstrace, která reaguje na celostátní generální stávkou. Této demonstrace se účastnil nečekaný počet obyvatel Hradiště a podobné množství lidí se zúčastnilo také oslav 1. máje v roce 1918.

Oslavy prvního máje a národní manifestace dne 26. května 1918 znamenaly pro hradištský lid konec rakouské monarchie a všichni s napětím očekávali i konec války, který přišel 28. října 1918. Následující den Hradišťané oslavovali novou svobodu, která přišla s koncem války. Žáci nemuseli jít do školy, ulice byly plné obyvatel a ze všech míst byly odstraňovány znaky rakouské monarchie. „*Nezapomenutelným zůstane den státního převratu pro všechny, kdož jej prožili. Třebaže takový výsledek po porážkách a rozvratu bojujících armád centrálních mocností a po zmatku, jaký nastal ve Vídni a v Berlíně, dal se očekávat, přece radost z tohoto historického okamžiku byla nevýslovná. Telegrafická zpráva o tom, že v Praze byl prohlášen samostatný československý stát, došla do Uh. Hradiště ještě v pondělí 28. října večer a to na 3 blanketech, péčí starosty inž. Beneše dodnes dochovaných. Starosta dlel právě se svými přáteli ve svém vinném sklepě v Mařaticích a tak po doručení telegramu a po nadšeném přípitku na zdar československé republice, vrátil se do města. V Měšťanské besedě bylo sestaveno znění prvního svolání k obyvatelstvu, povolán tiskař Karel Novotný a ještě v noci byly vylepeny plakáty, které následujícího dne oznamovaly vzrušeným zástupům tuto radostnou a ohromující novinu.*“⁹

Den státního převratu znamenal konec pro veškeré německé školství v Uherském Hradišti. Byly zrušeny školy měšťanské, ale také školky. Většinu žáků těchto škol tvořily židovské děti, které musely po zrušení přejít na školy české. V listopadu se začalo jednat také o zavření německo - židovského gymnázia. Na gymnáziu bylo po válce celkem 96 žáků, z tohoto počtu bylo 43 křesťanů.

V hospodářském vývoji města nedošlo k větším změnám, situace se nijak nelepšila, stále byl nedostatek potravin, ale také dalších věcí, potřebných k běžné denní spotřebě a jejich cena byla příliš vysoká. Zároveň však ve městě rostl počet bohatých obchodníků a podnikatelů, mezi které patřili především Židé, vůči kterým sílil hněv místního obyvatelstva. „*Národní citění občanstva obracelo se proti židům, kterým kromě*

⁹ SOkA UH, fond AM UH III, kart. 1, inv. č. 1, Kronika Uherského Hradiště (1931–1934), s. 191.

*provokativního němčení vytýkalo se, že kromě jediné rodiny nedali ničeho na zlatý poklad republiky. Místní list pokáral docela legionářské důstojníky, kteří na promenádě s židovskými děvčaty mluvili německy.*¹⁰

Na poválečný vývoj města měla velký vliv i politická situace. Po volbách roku 1919 se stala nejsilnější stranou národně – demokratická strana v čele se starostou Františkem Benešem. K vítězné národně – demokratické straně se připojily dvě nové politické strany, a to strana živnostensko – obchodní a republikánská.

V prosinci roku 1920 došlo v Československu k nepokojům, které byly vyvolány komunisticky smýšlejícími občany. V Uherském Hradišti se ve dnech 13. a 14. prosince pokusila převzít moc marxistická levice v čele s Bohuslavem Grebeníčkem, Čenkem Zichem, Janem Macenaurem, Rudolfem Filipem a Antonínem Ertlem. Vedení města však bylo dopředu o chystaném puči informováno a zahájilo včas opatření proti převratu. Pokus o převrat se nezdařil. *„Než situace stala se opět krajně nebezpečnou, když dav zmocnil se Cyrila Janíka, bratra velitele stráže, který se opozdil. Byla mu vyrvána zbraň a nesen k zábradlí, aby byl hozen do řeky. V tomto okamžiku padla také proti stráži rána z pušky. A dav se vyřítíl proti ní. Tehdy dal velitel stráže povel k výstřelu. Dvojí salva měla mimořádný účinek. Na mostě, kde do té chvíle byla hlava na hlavě, v okamžiku vše se rozprchlo, někteří lidé ukryli se pod mostem, odkud pak byli pažbami vyhnáni. (...) Sotva se ozvala strojní puška, umístěná nadporučíkem Matuškou v zahradě sokolovny, lid se rozprchl, načež došlo k zatýkání původců puče, vykonáno několik domovních prohlídek a zabaveny zbraně, které mnozí ze strachu sami přinášeli. Odpoledne, jakož i příštího dne byl ve městě již plný klid, jen do věznice krajského soudu byli voděni zatčení komunisté.*¹¹

Další volby se v Uherském Hradišti konaly v roce 1923 a 1928. V září roku 1923 zde proběhly první obecní volby, kterých se zúčastnili i komunisté. I přesto, že starosta Beneš usiloval o jednotnou kandidátku, což se mu nepodařilo a volební agitace byly posledních pár dnů před volbami velmi vystupňované, můžeme konstatovat, že v konečném důsledku proběhly volby bez větších zvratů a událostí. Ve volbách získala největší počet hlasů znovu strana národně demokratická a starostou byl zvolen opět František Beneš. Zvýšily se však také hlasy pro KSČ, což je patrné především ve volbách v roce 1928, kdy byl prvním náměstkem zvolen Bohuslav Grebeníček. Poslední volby před mnichovskou republikou

¹⁰ SOKA UH, fond AM UH III, kart. 1, inv. č. 1, Kronika Uherského Hradiště (1931–1934), s. 206.

¹¹ Tamtéž, s. 234-235.

se konaly v roce 1932. V tomto roce došlo ke změně starosty Františka Beneše, který v roce 1931 rezignoval a na jeho místo nastoupil Metoděj Garlík.

V roce 1930 vznikla v Uherském Hradišti fašistická skupina, jejímž zakladatelem byl Štěpán Slavotínek, který byl předsedou českých fašistů v Brně. Skupina zde působila pod názvem Liga Svatoplukova, a to od roku 1932, ve kterém se Slavotínek do Uherského Hradiště přestěhoval. Ve městě však byli představeni jako skupina muzejních pracovníků, kteří pracují na bádání dějin Velkomoravské říše. Ve skutečnosti se toto uskupení vyznačovalo antisemitismem a nacionalismem.

Nebezpečí války se ještě více přiblížilo v roce 1933, ve kterém vyhrála v Německu Hitlerova národně - sociální strana, která začala s terorem vůči židům a jiným skupinám. Od roku 1936, kdy bylo patrné, že sílí moc i nápor hitlerovského Německa, započaly v Uherském Hradišti válečné přípravy. Docházelo ke cvičným poplachům i branným cvičením. *„V období ohrožení republiky také přibývalo sympatií k Sovětskému svazu jako věrnému spojenci Československa. Při promítání sovětského filmu Čapajev v Uherském Hradišti se ozval potlesk a volání slávy Rudé armádě v jejich bojích proti bílým.“*¹²

Mnichovské události v roce 1938 se podepsaly také na životech lidí v Uherském Hradišti. Vzhledem k odstoupení pohraničních území republiky, se zklamaní vojáci vraceli zpět do Uherského Hradiště, kde probíhala likvidace československé armády. Lidé byli nespokojeni se situací, ve které se ocitli, a toho začaly využívat fašistické organizace. Na Slovácku to byla především skupina Vlajka – hnutí za nové Československo, která začala rozšiřovat myšlenku vytvoření státu po vzoru nacistického Německa. *„Mnichovská kapitulace vyvolala u mnohých obyvatel Uherského Hradiště, stejně jako na jiných místech, pocity bezradnosti a beznaděje. Vzhledem k tomu, že nacisty bylo zabráno pohraničí, přicházeli do města četní uprchlíci z okupované jižní Moravy. Okres Uherské Hradiště byl též určen za ubytovací okres pro emigranty z politického okresu Fryštát a částečně Český Těšín, zabraných beckovským Polskem.“*¹³

V Uherském Hradišti, ale zároveň také po celé jihovýchodní Moravě, začala působit organizace Národopisná Morava. Tato organizace se snažila o připojení Slovácka ke Slovenskému státu, ve kterém již probíhala Tisova fašistická vláda. Slovácko se však vůči tomuto rozhodnutí ohradilo a nesouhlasilo s ním. Dne 30. října došlo k řadě protestů, které

¹² ČOUPEK, Jirí. *Uherské Hradiště: královské město na řece Moravě*. Uherské Hradiště: Město Uherské Hradiště, 2007. s. 412. ISBN 978-80-239-9873-3.

¹³ Tamtéž, s.420.

odmítaly připojení Slovácka ke Slovensku. Slovenská republika se vůči rozhodnutí také ohradila a odmítala ho, což dokazuje dopis z Nového Města nad Váhom panu starostovi Garlíkovi z března 1939. „*Počuli zme vo videňskom rozhlase, že sa chcete pripojiť ku Slovensku. Ktorý somár to u vás robí, tomu dajte pár po papule, nebo ho pošlite sem, mi ho tu tak pripojíme, že na to do svojej smrti nezabudne.*“¹⁴

Dne 15. března 1939 dorazila kolem deváté ranní hodiny do Uherského Hradiště německá vojska. Němečtí vojáci se usadili na náměstí, kde vařili guláš, který nabízeli přítomným lidem. Hlavním důvodem bylo lidem ukázat, že němečtí vojáci přijeli „pomoci“ hladovému obyvatelstvu, skutečnost však byla jiná. Vojáci vykupovali ve městě potraviny a oděvy, vše za německou marku, která v té době již neměla žádnou cenu. Vojáci postupně zabírali i velké množství budov, především škol a školek. Z jedné mateřské školky si ve sklepě vytvořili vězení.

Nacistické vyhlazování Židů postihlo také Uherské Hradiště. Antisemitismus se z počátku začal projevovat v podobě zákazů, kdy Židé nemohli navštěvovat různé kulturní akce, ale také kavárny, restaurace a museli být označováni žlutou hvězdou s nápisem Jude. Situace se však stupňovala, takže nakonec došlo k uzavření židovských obchodů, byl jim zabaven majetek a byli nuceni vykonávat úklidové práce, které byly ve městě potřeba. Vyvrcholením protižidovské politiky byl rok 1941, kdy byla velká většina Židů převezena do vyhlazovacích táborů. „*Mezi kulturní složky německého barbarství náleželo také rasové hubení židovského národa, nikoliv proto jak světu lhali, že Židé jsou první vini na této válce, ale z důvodů ovládnutí světového hospodářského života, aby si jejich majetek přivlastnili. Po celou válku se proslavili naši okupanti prolhaností, násilnictvím, zlodějstvím a barbarstvím.*“¹⁵

Nacistické násilnické chování vyvolávalo v obyvatelích Hradiště stále větší zlost a nenávisť, která vyústila v ilegální činnost a odboj. Stejně jako v jiných městech, tak i v Uherském Hradišti vznikaly odbojové organizace, z nichž nejvíce členů měla Obrana národa. Ilegálního působení se účastnili také komunisté, jejichž skupina se zaměřovala především na rozšiřování letáků. Komunistický odboj byl na svou činnost připraven už v období před Mnichovem a jejich činnost se na Slovácku projevovala již od prvních dnů okupace. V rámci odboje v Uherském Hradišti je zapotřebí zmínit jména dvou rodáků Josefa

¹⁴ ČOUPEK, Jirí. *Uherské Hradiště: královské město na řece Moravě*. Uherské Hradiště: Město Uherské Hradiště, 2007. s. 421. ISBN 978-80-239-9873-3.

¹⁵ SOKA UH, fond AM UH III, kart. 1, inv. č. 3, Kronika Uherského Hradiště (1939–1942), s. 54.

Bublík a Jana Hrubého, kteří se podíleli na atentátu na říšského protektora Reinharda Heydricha. Bublík i Hrubý zemřeli 18. června 1942 v chrámu Cyrila a Metoděje v Praze v Resslově ulici. „*Hubitel a vrah nejlepších českých lidí Heydrich zasloužilé zranění nepřechkal. 4. června zavlály z veřejných domů smuteční prapory a vlajky v barvách německých a i u protektorátních byly spuštěny na půl žerdě.(...) 7. června v den smuteční slavnosti nosilo vojsko a četnictvo smuteční pásku. Pražského pohřbu se zúčastnili též zástupci Národopisné Moravy v krojích.*“¹⁶

Mezi další parašutistické skupiny, které na Uherskohradištsku působily, patřily Clay a Carbon. Operace Clay, nazývaná také jako Eva podle radiostanice s totožným názvem, byl název pro výsadek vyslaný z Anglie, jehož hlavním úkolem byl sběr informací na severovýchodní Moravě a jejich následné předávání do Londýna. Pro Slovácko má však větší význam operace Carbon. Tato operace organizovala jednu z nejpočetnějších ilegálních shromáždění na východní Moravě. Ke Carbonu se postupně přidávali také odbojáři z okolních měst a vesnic, což způsobilo, že ji na konci války tvořilo přibližně 284 členů. Carbon likvidoval Němcům skladiště, ničil železniční tratě, po nichž nacisté zásobovali své jednotky a působil nacistům nepříjemnosti jako žádná jiná západní parašutistická skupina.

Vyvrcholením osvobozenického hnutí na Uherskohradištsku byla partyzánská činnost v letech 1944 – 1945. Svou roli zde sehrály výrazně některé skupiny. V Uherském Hradišti působila především partyzánská brigáda Jana Žižky, ke které se postupně připojily i další partyzánské oddíly jihovýchodní Moravy. V Chříbech působil oddíl Olga, pojmenovaný podle Olgy Františkanové. Tento oddíl byl součástí brigády Jana Žižky. Olga Františkanová, po níž nese skupina název, byla milenkou velitele oddílu Josefa Houfka.

Oddíl Olga bývá často označován za kontroverzní skupinu, přičemž řada jejích činů měla dokonce kriminální charakter. Josef Houfek, který měl silné sklony k alkoholismu, měl mimo jiné na svědomí také několik životů členů vlastního oddílu. Houfek velmi tvrdě trestal jakékoli neshody ve skupině, což zároveň vedlo k vyhrocení mezilidských vztahů. K vyhrocení a zhoršení už tak napjaté atmosféry došlo poté, když Josef Houfek, který byl v podnapilém stavu, nechal dva muže svého oddílu, kteří se provinili malým přestupkem, za trest ubodat k smrti. Po válce byl Houfek za své jednání souzen. Oddíl Olga ukončil svou činnost 24. května 1945.

¹⁶ SOKA UH, fond AM UH III, kart. 1, inv. č. 3, Kronika Uherského Hradiště (1939–1942), s. 134.

Počátkem roku 1945 můžeme v Uherském Hradišti pozorovat první náznaky očekávané svobody. Na přelomu měsíců března a dubna docházelo k prvním ústupům německých a maďarských jednotek. Německá vojska se však snažila i nadále bránit, a proto zahájila další palbu ze svých úkrytů na mařatských kopcích. Sovětská vojska a rumunské jednotky to nezastavilo a postupně Němce obkličovaly.

V noci 1. května se dala německá vojska na útěk. Prchající vojáci zničili i most, který vedl přes řeku Moravu. *„Nad Uherským Hradištěm se objevila ruská letadla a dvěma bombami zbořila tiskárnu Karla Hylského na Mariánském náměstí a Psíkovu kovárnu v Rybárnách. Přímý zásah utrpěla mateřská školka, kde v době okupace sídlilo gestapo. Byla poškozena lékárna na náměstí a několik budov utrpělo dělostřeleckou palbou. Téhož dne večer zapálili Němci zbrojní podnik Avii v Kunovicích a vyhodili do povětří silniční most přes řeku Olšavu, což mělo zpomalit další postup Rudé armády. Ale již v dopoledních hodinách 27. dubna sjížděly první jednotky osvoboditelů od Hluku ke Kunovicím a kolem 13. hodiny obsadily i část katastru Sadů. (...) 1. května ihned po odchodu Němců tvořili bývalí důstojníci československé armády vojenské oddíly, obsazovali nejdůležitější objekty a sirénou dali znamení, že město je bez nepřítele.“¹⁷*

Uherské Hradiště bylo osvobozeno sovětskými vojsky pod vedením generálplukovníka Filipa Fedosejeviče Žmačenka. Rumunské jednotky postupovaly podél řeky Moravy až k Uherskému Brodu. V průběhu bojů o Uherské Hradiště padlo celkem devět vojáků, tři rumunští a šest ruských. Obyvatelé přivítali rudou armádu na radnici a sovětské vojáci byli označováni za hrdiny, kteří je zachránili před německými okupanty. *„Bylo až dojemné, když vyšší ruský důstojník jedoucí na koni zastavil u malého hošíka mávajícího národní vlajkou, zdvihl jej k sobě a políbil. Na tváři ošlehané útrapami války objevil se úsměv, snad i vzpomínka na domov. Slovanské srdce promluvilo svou přirozenou řečí. I naše srdce překypovala tehdy radostí, jež se nedala ani slovy vyjádřiti, přátelé i vzájemně málo známí lidé tiskli si ruce.“¹⁸*

Osvobození Uherského Hradiště v roce 1945 bylo však také poznamenáno negativní reakcí místního obyvatelstva vůči německým občanům. Ani Hradiště se neobešlo bez násilných činů na německém lidu. Hlavním úkolem národního výboru byl tedy nejprve odsun Němců, vůči kterým rostl odpor místního obyvatelstva. Část Němců mohla Hradiště opustit

¹⁷ ČOUPEK, Jirí. *Uherské Hradiště: královské město na řece Moravě*. Uherské Hradiště: Město Uherské Hradiště, 2007. s. 293 – 294. ISBN 978-80-239-9873-3.

¹⁸ SOKA UH, fond AO Mařatic, kart. kovová skříň, inv. č. 2, Kronika obce Mařatic (1936–1947), str. 103-104.

ihned, jednalo se především o lidi, kteří se ničím neprovinili, ostatní byli zajati a museli počkat na lidový soud, který se zabýval případy zrádců a kolaborantů. V Uherském Hradišti bylo odsouzeno k trestu smrti celkem 39 lidí. Po odsunu Němců začalo město řešit špatnou hospodářskou situaci, ve které se kvůli válce ocitlo. Bylo zničeno a poškozeno několik továren a podniků, proto bylo důležité, co nejdříve tyto škody napravit.

Krátce po skončení války obnovilo svou činnost i několik politických stran, konkrétně strana komunistická, lidová, národně socialistická a sociálně demokratická. Zároveň vznikly nové organizace: Revoluční odborové hnutí (ROH), Svaz české mládeže (SČM), Svaz osvobozených politických vězňů (SOPV), aj. Byla to především komunistická strana, která se aktivně snažila na svou stranu získat co nejvíce obyvatel. V roce 1946 se konaly volby, ve kterých celorepublikově vyhrála KSČ, v Uherském Hradišti však získala prvenství strana národně socialistická. Národní socialisté se po volbách dohodli se stranou lidovou a společně vytvořili protikomunistickou dohodu.

Komunistická strana však po volbách projevila svou bojovnost. Již na přelomu let 1947 a 1948 bylo patrné, že KSČ získává u místních obyvatel čím dál více sympatií. Na jaře roku 1948 byly připravovány volby. Záměrem bylo odstranit KSČ z vlády, což se nepodařilo, jelikož na podporu komunistické strany se postavila velká část dělníků a pracujících lidí. Následoval komunistický puč, nazývaný také jako Únor 1948, který znamenal přechod demokracie k totalitě a připojení ČSR k sovětskému mocenskému bloku. Prezident Edvard Beneš přijal 27. února demisi a jmenoval novou vládu v čele s Klementem Gottwaldem.

Od nástupu k moci začala KSČ vytvářet náladu strachu a poukazovala na ohrožení ze západní strany. Zastrasování obyvatel pokračovalo i nadále, a to vykonstruovanými procesy s Heliodorem Píkou nebo Miladou Horákovou. Kvůli nesouhlasu s děním v republice vzniká protikomunistický odboj. Na Moravě působí ilegální skupina Světлана, jež byla jedna z největších ilegálních organizací v ČSR. Členy této skupiny byli především partyzáni a zakladatelem byl Josef Vávra – Stařík, který ale skupinu řídil z Paříže, kam v roce 1948 uprchl. Působení Světłany bylo od počátku sledováno složkami StB, proto již v roce 1949 byla většina členů této skupiny zavřena a čekala na ně věznice v Uherském Hradišti.

Uherskohradištská věznice patřila k jedné z nejkruťejších věznic u nás, do níž byli umístováni především političtí vězni. Velitelem věznice byl Tomáš Horák, který měl zálibu v trestání odsouzených. Nikdo z politických vězňů se nevyhnul výslechům prováděných StB,

kteře měly děsivou pověst. Hlavním úkolem vyslychání bylo věžňovo doznání, i za cenu toho, že bylo smyšlené. Výslechy byly složkami StB často prováděny v noci, trvaly i několik dnů, dokud se obžalovaný nepřiznal k vině. K získání přiznání využívali dozorcí týrání hladem a žízni, bití a vyhrožování, že bude ublíženo rodině obžalovaného. K nejkrutějším formám násilí patřilo bití pěstmi nebo býkovcem, drcení prstů v lisu nebo mučení elektrickým proudem. V roce 1993 byl na Palackého náměstí v Uherském Hradišti odhalen pomník obětem komunismu, na jehož podstavci je vytesán nápis *Zemřeli jsme, aby národ mohl svobodně žít*. Na pomníku je celkem dvacet devět mužských jmen, která jsou podle způsobu úmrtí rozdělena do tří skupin. Padesátá léta se podepsala na životech mnoha obyvatel a bez pochyby se řadí k nejdůležitějším historickým událostem, které se v Uherském Hradišti odehrály.

„Bývalo odedávna starým dobrým zvykem, že se hosté poklonili nejprve svému hostiteli, i my tedy, vážení přátelé, sotva nás propustila napajedelská soutěska do Dolnomoravského úvalu, sotva se před námi objevily věže staroslavného města Uherského Hradiště s překrásným panoramatem Buchlova a Barborky v pozadí, skládáme poklonu metropoli Moravského Slovácka, staroslavnému Uherskému Hradišti.“¹⁹

¹⁹ SPÁČIL, Jindřich. Hradištská kolébka moravských knihomilů. *Zpravodaj města Uherské Hradiště*, 1975, č. 4, s. 5-6.

2. Po stopách Bedřicha Beneše Buchlovana

„Bedřich Beneš Buchlovan, bibliofilsky hubený, v pase trochu zlomený, s maličkou dávkou skepse ve tváři i hlase. - To byl však prý jen dojem. Když se začalo o knihách, byl živý, jako rtuť, bral bibliofilii vědecky. Ale nebyl skrytý a uzavřený. Přál všem. Vždyť v Uh. Hradišti slavně knihovničil a dával do rukou čtenářů první výtisky očekávaných knih, které chytly, a zvláště v mládeži vzněcoval bílý květ nadšení! Knihy miloval, ale především je četl. Mnoho psal, protože stále více poznával....“²⁰

Bedřich Beneš Buchlovan byl veřejnosti známý jako básník, prozaik, autor povídek, ale také loutkových her a knih pro děti a mládež. Původně pracoval několik let jako učitel, poté působil jako dlouholetý knihovník a vlastivědný pracovník v Uherském Hradišti. Známý je i svými překlady z německého a polského jazyka. Pro autora je typické také používání pseudonymů, z nichž nejznámější a nejčastější je označení v podobě BBB.

2. 1. Dětství a školní léta

Bedřich Beneš Buchlovan se narodil do rodiny vesnického učitele Bartoloměje Beneše, a to 21. dubna 1885 v Tučapech u Uherského Hradiště. Autor má však zajímavý původ, jelikož jeho předkové přišli na Slovácko z Čech a jeho babička pocházela z Osoblahy ve Slezsku. *„Kořeny rodiny Benešů na Uherskohradištsku sahají až do první poloviny 17. století. Ke konci roku 1630 přišel na hrad Buchlov k paní Elišce Zástřizlové, rozené Kotvrdovské z Olešničky Jan Beneš z Brandýsa nad Orlicí s vlastnoručním listem pana Karla staršího ze Žerotína, ve kterém bylo napsáno: Jan Beneše, někdy poddaný můj, ale již vyhoštěný, člověk, jakž jináče nevím, dobře zachovalý a pokojný, o němž také jináče nesmejším, než se hledí Pánu Bohu libiti a dobré svědomí zachovati, poněvadž pro reformaci zde děle se zdržovati nemůže, v známost jest mi uvedl, že do markrabství moravského obrátiti a tam, kde by pokojně věc svou vésti mohl, do nějakého času až byl lepší příležitost svou sobě ohlédnouti mohl, přechrániti.“²¹*

Otec Beneše, Bartoloměj Beneš, působil jako učitel na školách ve Stříbrnicích, Tučapech a Zlechově. Na škole v Tučapech vedl také několik let školní kroniku, ve které zaznamenával veškeré významné události spojené se školou. *„Rolnická*

²⁰ ČOUPEK, Jiří a kol.: *Uherské Hradiště : dějiny města*. 1. vyd. Brno, 1981. s. 569.

²¹ NEVYJEL, Martin. Před padesáti lety zemřel Bedřich Beneš Buchlovan. *Slovácké noviny : Regionální týdeník*. Roč. 13, č. 72, s. 8. ISSN 1213-2020.

*záložna v Uh. Hradišti darovala na učebné pomůcky a školní knihovnu 35 zl. (třicet pět). V tomto roce vystavěna blízko studně, do níž bude moci i škola pro vodu, povolí-li obec. Školní rok 1895/6 ukončen slavnými službami božími dne 14. července 1896. Po službách božích rozdány žákům školní zprávy a dána poskytnutí, která se mají v prázdniny chovati.*²² Bartoloměj na škole působil až do roku 1891. Škola fungovala do roku 1976, ve kterém byla z důvodu malého počtu žáků zavřena, a děti začaly navštěvovat školu ve vedlejší vesnici Vážany. Jméno matky Beneše a bližší informace k jejímu působení nejsou známy. Jediná informace, která zůstala k matce zaznamenána, je, že byla dcerou šafáře na lichtenštejnském panství v Uherském Ostrohu a její manželství s Bartolomějem nebylo příliš šťastné. Můžeme se domnívat, že tomu tak bylo především z toho důvodu, že jí nevyhovovalo vesnické prostředí, na které nebyla příliš zvyklá.²³

Bartoloměj Beneš měl dva syny, již zmíněného Bedřicha a mladšího Vítězslava. Mladší Vítězslav Beneš pracoval jako knihkupec v Uherském Brodě a měl dva syny. Borise, který studoval práva a Radka, který studoval reálnou školu v Uherském Brodě.

Část dětství prožili Bedřich i Vítězslav se svým otcem v nedaleké vesnici Zlechov. V letech 1896 – 1901 navštěvoval Beneš v Uherském Hradišti reálné gymnázium, ze kterého po dokončení kvarty přešel na učitelský ústav v Kroměříži. Po dostudování pracoval nejprve jako učitel v obecné škole ve Zlechově, kde mu byl nadřízeným sám jeho otec Bartoloměj. O několik let později se stal učitelem v Buchlovicích. Vzhledem k jeho působení v Buchlovicích si za pár let přidal autor ke svému jménu přídomek Buchlovan.

Bratři Bedřich a Vítězslav měli již od malička hezký vztah. Těžké období zažívá Beneš za první světové války, kdy byl Vítězslav jako voják rakouské armády zajat v Rusku a nakonec skončil v zajetí na Krymu. O Vítězslavově zajetí se dozvídáme z jeho korespondence z let 1916 – 1917, kdy Beneši přichází krátké psaní s textem: „*Milý. Jsem zdráv a zajat. S pozdravem Slávek.*“²⁴ Z krátkého a stručného psaní je patrná naléhavost, se kterou Vítězslav bratrovi psal. Je evidentní, že mu šlo zejména o to, informovat bratra i celou rodinu o jeho zdravotním stavu a o tom, že je v pořádku.

Beneš s bratrem udržoval korespondenci celé dva roky. Často Vítězslavovi posílal balíky, které obsahovaly především potraviny nebo praktické věci, které by mu zjednodušily

²² *Kronika školy v Tučapech* [online]. 1884 [cit. 2017-03-11]. Dostupné z: http://tucapyuha.web2001.cz/kronika_skola/index.html?id=33

²³ Zaznamenáno z výpovědi Pavla Portla, pracovníka Slováckého muzea v Uherském Hradišti.

²⁴ Pozůstalost Bedřicha Beneše Buchlovana, Sbírkový fond Slováckého muzea v Uherském Hradišti, H514. Neustránkováno.

jeho pobyt na Krymu. „*Milý Slávku! Dnes odpoledne zastavil se zde Chvátal a vzal pro Tebe balík. V balíku jest něco jídla, suchary, konzervy, nůž, dýmka. Hodinky byly nachystány na stole, že ti je vezme na ruku, ale ve spěchu zapomněli jsme mu jet dát. A tož napiš, lze – li, pošleme Ti je.*“²⁵

V pozůstalosti Bedřicha Beneše Buchlovana je uloženo celkem 18 dopisů od bratra Vítězslava z let 1916 – 1917, které jsou adresovány BBB. Na základě vzpomínek Vítězslava napsal Bedřich knihu *Krymský zajatec a jiné příběhy (1926)*. Hlavním hrdinou je zde český voják Vítězslav. Jelikož Beneš nemohl v knize zachytit vlastní zážitky, protože ze zdravotních důvodů nebyl na frontu povolán, zachycuje v ní příhody svého bratra. Po návratu z Krymu žil Vítězslav v Uherském Brodě. Zde měl knihkupectví a papírnictví v ulici Komenského. Vítězslav zemřel v roce 1939.

Roku 1916 odešel BBB učit na měšťanskou školu do Bzence, o dva roky později, tj. roku 1918, začal pracovat na měšťanské škole v Uherském Hradišti, kam se téhož roku také přestěhoval a žil zde až do konce svého života. V letech 1939 – 1940 získal místo na měšťanské škole ve Starém Městě, kde vykonával funkci ředitele školy. Podle dochované pozůstalosti není známo, že by měl Beneš jako ředitel jakékoli neshody s protektorátní správou. Můžeme se proto domnívat, že ze školy odešel především z osobních důvodů, jelikož roku 1941 zatkl gestapo jeho syna Milana, který roku 1942 zemřel.

Bedřich Beneš Buchlovan patřil k osobnostem, které se aktivně podílely na vytváření kulturního života a ve 30. - 40. letech byl také nejvýraznější osobností Slovácka. Bývá proto někdy označován za „hradištského Mahena“. Důvodem však není pouze to, že byli oba knihovníci, ale jde především o mnohostrannou činnost, kterou literatuře, ale také umění pomáhali. „*Věškerá jeho činnost se pojila s knihami. Byly jeho vášní, v jejich přítomnosti se dokázal i na několik hodin oprostít od všech problémů. V roce 1927 se stal městským knihovníkem a bylo Buchlovanovou zásluhou, že z knihovny dokázal vytvořit jedno z kulturních center města a získat pro ni vhodnější prostory v Redutě.*“²⁶

²⁵ Pozůstalost Bedřicha Beneše Buchlovana, Sbírkový fond Slováckého muzea v Uherském Hradišti, H514. Nestránkováno.

²⁶ PORTL, Pavel. *Bedřich Beneš Buchlovan, známý neznámý*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2005.s.18. ISBN 80-86185-42-7.

2. 2. Rodinný život

Osobní život Bedřicha Beneše Buchlovana nebyl příliš šťastný. Jeho první manželkou byla Milada, která pocházela z menší vesničky Tupesy a byla dcerou řídícího učitele Hanáka. S Miladou měl Beneš tři syny, Jiřího, Milana a Ivana. Jiří zemřel, když mu byly pouhé dva roky, Milan, který se stal po otci učitelem, byl za okupace umučen v koncentračním táboře v Mauthausenu. Ivan byl úředníkem a žil v Hodoníně, kde hrával v symfonickém orchestru. Nakonec Beneš přišel také o manželku, která zemřela.

Podruhé se Buchlovan oženil s Marií, která byla ředitelkou ve škole pro ženská povolání v Uherském Hradišti. S Marií měl Buchlovan syna Dušana a dceru Marylku. Marylka zemřela v patnácti letech, což autora velmi zasáhlo. Dceři Buchlovan později věnoval povídku *Moje nejmilejší povídačka*. „*Potom je večer, tatínek odnese Marylku dozadu, do ložnice, vhodí ji do postýlky – s maminkou by to uspávání bylo na dlouho – děvčátko švitoří, básní, tatínkovi ručkama pod krkem přebírá, a najednou už spinká. Tatínek se chvílku zahledí na ni, střaspulku malou, milou, neříká nic, stojí, dívá se.*“²⁷

Syn Dušan začal před válkou studovat práva. Během války však fašisté zavřeli vysoké školy, a tak Dušan strávil několik let v Berlíně. Zde zastával funkci zástupce firmy Baťa. Po válce dokončil práva a zároveň se stal úředníkem v Národní bance v Praze. Zde nakonec zůstal až do svého důchodu. I přesto, že Dušan pobýval velkou část života v Praze, vždy se rád vracel do Uherského Hradiště. V Hradišti se účastnil také srazů absolventů gymnázia nebo byl registrován v klubu skautů. Pro skauty vydal v roce 1993 knihu s názvem *Staré pověsti skautské z Uh. Hradiště aneb Z letopisů kmene Řvaných*. Dušan Beneš zemřel 22. května 2007 ve svých nedožitých 87 letech. Jeho ostatky byly po smrti uloženy do rodinného hrobu v Mařaticích v Uherském Hradišti.

Bedřich Beneš Buchlovan zemřel 9. září 1953 v Uherském Hradišti. V tomtéž roce však stihl ještě uspořádat výstavu Sto let kytice. Tato výstava probíhala ve Slováckém muzeu v Uherském Hradišti. I přesto, že byl již nemocen a nemohl se jí sám zúčastnit, nechal ještě před svou smrtí vzkázat, aby byla pod Erbenův obraz položena kytice mateřídoušky.

„*Ach, září je, kdy dozrál vinohrad...
však ruka mdlá už neuzdvihne džbánu...
ach, neopustil jsem vás, lidé moji rád.
A s těžkým srdcem míjel jsem tu bránu,*

²⁷ TAUFER, František et al. *Čtvero zvuk: František Taufer, Bedřich Beneš-Buchlovan, Vojtěch Martínek, Adolf Veselý*. V Brně: Moravské kolo spisovatelů, 1926. s. 74.

*tu hradištskou bránu.
A jestli přesto tiché srdce mám,
to proto jen, že slunce zas vám svítí.
Dnes Buchlovskou knížku zavírám,
i verše své a knihu svého žití,
bych odpočinul sladce..“²⁸*

2. 3. Literární tvorba

Literární činnost Bedřicha Beneše Buchlovana je rozsáhlá a různorodá. Za nejvýznamnější část jeho díla považujeme prozaickou tvorbu, psal však také poezii a jako básník do literatury také vstoupil. Za studentských let Bedřicha Beneše Buchlovana se zrodil jeden z prvních pseudonymů autora, a to Ben Walther. Pod tímto jménem uveřejňoval autor své verše v Hlasu lidu nebo také v Neumannových šibeničkách.

V době, kdy vznikal Ben Walther, byl autor ovlivněn především dekadentní literaturou, které propadl ještě za dob svých studií v Kroměříži. Pod tímto romantickým označením vydal Buchlovan knižně také své první dílo *Marcel Schlaf, jeho sny, pokušení a dekadence, jakož i k rozumnému životu navrácení*. Jedná se o satirickou veršovanou skladbu, ve které se snažil vtipně zachytit především kontrast charakterových dvojic. Arne Novák přirovnal tuto sbírku k Panu Vyšinskému našich dnů. „*Za dobových rozporů se zrodil Ben Walther; básník satirický a didaktický, hořký ironik se srdcem toužícím.*“²⁹ Na báseň navázal ještě dvěma sbírkami: *Prastrýce Jáchyma Beneše cesta na zkušenou* (1917) a básní *O malíři, Polušce a paní* (1921).

Buchlovanova díla byla mezi veřejností velmi oblíbená, můžeme jej označit za lidového autora. Nejednou se v jeho korespondenci můžeme setkat s dopisem, ve kterém ho jeho čtenáři žádají o dotisk děl nebo o radu, kde by se dala daná kniha popřípadě pořídit. Jedním z jeho věrných čtenářů byl například advokát Judr. Jiří Červený. „*Vážený pane. Již před lety četl jsem Vaši knihu O malíři, Polušce a paní a již tehdy mě celá zaujala. Bohužel jsem později o knížku, kterou jsem komusi zapůjčil, přišel a před nějakým časem dostal jsem jen s velkou námahou ještě výtisk. Chtěje tuto knížku dátí nyní některým svým známým jako vánoční dárek, dověděl jsem se, že je již úplně rozebrána. Obracím se proto*

²⁸ Báseň od M. S. Dobiáše, přítele Bedřicha Beneše Buchlovana, kterou se s Buchlovanem po jeho smrti rozloučil. In: Knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana. *Osobnosti regionu*. 2. rozšř. vyd. Uherské Hradiště: Sazba a tisk Joker, 1993, s. 3.

²⁹ NEVYJEL, Martin. Literát je rovněž označován za hradištského Mahena. *Zlínské noviny*, 2003, 14(211), s. 8. ISSN 1212-1703.

na Vás především se zdvořilým dotazem, zda byste nevěděl, kde by knížka tato byla ještě ke koupi. (...)“³⁰

Za nejvýznamnější část tvorby Bedřicha Beneše Buchlovana však považujeme prozaické dílo, které začíná psát v roce 1926 ve sborníku *Čtvero zvuk* spolu s F. Taufrem, A. Veselým a V. Martínkem. I v této sbírce však ještě spolu s počátkem prózy doznívá tvorba poezie v podobě několika básní. Z počátku své prozaické tvorby se orientoval především na dětskou literaturu.

V rámci jeho prozaického díla představovala významné místo tedy tvorba pro děti, která byla zároveň těžištěm jeho literární práce. Psal pro děti a mládež drobné povídky a kresby. Svou tvorbu započal povídkami *Za naším huménkem* (1912) a *Sedm synků Jestřábníků* (1921). Knihu *Za naším huménkem*, začal autor psát v září v roce 1912, když se mu narodil syn Ivan. Jedná se o soubor šesti příběhů, které zachycují slovácké děti. V tvorbě pro děti pokračoval i několik dalších let. V roce 1925 vyšla kniha *Rozličné čtení*, kterou autor rozčlenil podle věku dětí a zároveň v této knize poprvé zachycuje momenty ze svého života. „*Jdu-li k dětem, na všelijaká zklamání, marnou práci, nedůvěru ve své síly nemyslím. Jdu k dětem, ne že bych si to chtěl udělati snazším, že by tu nebylo třeba práce tvůrčí, když by mohlo stačiti trochu vyprávěcí dovednosti. Nikoli. Jako jsem komponoval básnické skladby jako celky skoro hudební, se vstupy a finale, s leitmotivy, podtrhovanými rytmem, opakováním strof, výpustkami, synkopami, tak i v těchto knížečkách si vždy řeším nějaký výtvarný problémek. Děti toho ovšem plně nepostřehnou, ač tuší, že to s těmi prostinkými, jednoduchými slovíčky je jakési jinaké, kritik se vůbec do té knížky nepodívá (přece je to jen pro mládež!) - ale musí to tak býti.*“³¹

V tvorbě pro děti a mládež dochází postupem dalších let u Buchlovana k stálému posunu. Autor začíná využívat své psychologické znalosti, čímž dokazuje, že dětské duši opravdu rozumí. Prvním dílem, kde již náznak psychologie můžeme pozorovat, je sbírka povídek *Halouzka s deseti lístky*, která vychází prvně v roce 1925, známější je novější vydání z roku 1947. *Halouzka s deseti lístky* patří bezesporu k jednomu z nejlepších a nejzdařilejších děl dětské literatury, které autor vytvořil. O této skutečnosti se zmiňuje také Pavel Portl, který dílo označuje za nejpropracovanější povídkovou knihu pro děti. „*Halouzka s deseti lístky je kompozičně nejpropracovanější povídkovou knihou pro děti Bedřicha Beneše Buchlovana.*

³⁰ Pozůstalost Bedřicha Beneše Buchlovana, Sbírkový fond Slováckého muzea v Uherském Hradišti, H531.

Nestránkováno.

³¹ TAUFER, František et al. *Čtvero zvuk: František Taufer, Bedřich Beneš-Buchlovan, Vojtěch Martínek, Adolf Veselý*. V Brně: Moravské kolo spisovatelů, 1926, s. 41.

*Zatímco u ostatních jde o soubory víceméně nahodilé, tentokrát dal Buchlovan dílu ucelenou stavbu. Jednotlivé příhody spojil hlavními postavami a na obrazu listů – od svěžesti až k usychání – vystavěl jejich životní cesty, jež v závěru protnul v nenadálém setkání daleko od rodné vesnice.*³²

Buchlovanovy psychologické znalosti se však nejprůkazněji promítly v díle *O třech bosých detektivech* (1933). Hlavními hrdiny jsou zde chlapi z venkova, kteří odhalí skupinu lupičů v období první republiky. *„Psát pro mládež není lehké. B. B. B. si byl vědom, že děti mají fantazii, logiku a paměť mnohem ohebnější než dospělí lidé. Snažil se psát pro mládež takové knížky, které by obohacovaly mysl, pěstovaly vkus, rozvíjely smysl pro krásu, umění, přibližovaly jí hodnoty kulturní, dávaly podnět k myšlení, ale bez kantorského poučování, neboť dobré a krásné dílo vzněcuje a rozvíjí dětskou duši víc a líp než všechny poučky. V tom bylo také moderní Benešovo pojetí literatury.*³³

V rámci tvorby pro děti upravoval Buchlovan pro loutkáře Shakespearovy hry. Texty zkrátil a do svých zkrácených úprav zakomponoval českou tradiční postavu – kašpárka. V roce 1917 vydal sborník *Malé divadlo Globe*. Podtitulem sborníku bylo *Loutkové hry ze Shakespeara*. Sborník zahrnoval *Krále Leara, Hamleta, Sen noci svatojánské, Benátského kupce a Zimní pohádku*.

Buchlovan tedy pracoval také na loutkovém divadle a byl velkým obdivovatelem postavičky kašpárka. Podle Buchlovana je kašpárek *„ojedinělá role, jež má své místo všude, v pohádkové hře, v hlomozné rytírně, na dvorech Pocciovských serenissimů. (...) Kašpárek, hrající vždy jen sebe a spjatý nerozlučně s loutkovým divadélkem.*³⁴

S postavou kašpárka se autor poprvé setkal již jako dítě, když se mu do rukou dostal *Malý čtenář* spolu s několika papírovými loutkami od K. Štapfra a hra *Pan Franc ze zámku*. *„Poprvé jsem se setkal s Kašpárkem jako klouček, když Jos. R. Vilímek rozesílal jako premii Malého čtenáře proscium, náves a několik papírových loutek od K. Štapfra, šéfa výpravy Národního divadla, ke komedii Pan Franc ze zámku, a když přišel na ukázkou 1. sešit Matěje Kopeckého Komédie a hry. Archy se hned podleply, vystříhaly, na omalování mi koupil otec*

³² BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Halouzka s deseti listky*. Přerov: Společenské podniky: 1947, s. 25.

³³ KROULÍKOVÁ, Libuše. Vzpomínáme Bedřicha Beneše Buchlovana. *Zpravodaj města Uherské Hradiště*. Uherské Hradiště: 1973, č. 10, s. 3-5.

³⁴ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. Za Kašpárkovou rolničkou : Apostrofa. Mé loutkářské předhistorie. Debut. In *Loutkář*. Roč. 23, č. 1 (1936), s. 2.

několik barev v městě, nedočkavě jsem se dal do práce, nežli mi ukázal, jak se s barvičkami a vodou zachází.“³⁵

S vytvářením loutkového divadla začal BBB jako student, když o prázdninách roku 1898 trávil několik dní u přátel svých rodičů manželů Baslových v Havřicích. Zde mu pan Basel ukázal své vyrobené domácí loutkové divadélko. Buchlovan vzpomíná, že panu Baselovi pomáhal s tvorbou rytířských pancířů a také modeloval přilbice na hlavici. „*Pan Basel donášival kartáčové otisky. Úředního listu pro brodské hejtmanství, jež korigoval, ukázal mi, jak se to má dělat, a tak jsem po prvé přičichl k vlhkému papíru a pachu tiskařské barvy na oklepaných pásech vazby.*“³⁶ Později BBB nepřetržitě a kriticky sleduje loutkářské události. Snaží se především poukázat na autory, kteří do loutkářské tvorby přinášejí kromě kvantity také kvalitu.

Své první hry pro loutky začínal psát na počátku první světové války. Tato díla podepisoval jako Bed. M. Beneš. Roku 1916 vychází romantická hra *Pan Rinald a Reginald* a roku 1917 jánošíkovská hra s názvem *Zbojníci v lese Durynském*, která unikla rakouské cenzuře kvůli názvu. Místo Jánošíka zde vystupuje Hanuš Falk. V roce 1934 souhlasil Buchlovan s přeložením díla do slovenštiny a jeho následným vydáním. „*Vážený pane, děkuji za Váš souhlas a prosím Vás, abyste mi český text laskavě vypůjčil. Zdejší Sokol má sice rukopis překladu, ten je ale neúplný/chybí některé listy/ a protože byl pořizován asi v roce 1924, bude nutné ho přehlédnouti po stránce pravopisné, proto bych rád měl český originál. Samozřejmě, že ho v pořádku vrátím.*“³⁷

Knihla vyšla v Žilině roku 1934 pod původním názvem *Jánošík*. Z korespondence BBB, datované k 13. listopadu 1934, víme, že na vydání se podílel pan Trávníček. „*Vážený pane, hry Zbojníci v lese Durynském a Anička bojovnica jsem obdržel a po pořízení překladu Vám vrátím. Prvou hru pojmenuji Jánošík a uvedu, že hra vyšla po prvé v roce 1917 pod názvem Loupežníci, druhou v původním názvu Anička – bojovnica. Děkuji Vám jménem slovenských loutkářů s úctou a oddaností: O. Trávníček.*“³⁸

Buchlovan se ale ve svém díle nevěnoval pouze vlastní tvorbě. Významné zůstávají také historické a krajové pověsti, povídky z rodného kraje nebo črty o českých spisovatelích

³⁵ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. Za Kašpárkovou rolničkou : Apostrofa. Mé loutkářské předhistorie. Debut. In Loutkář .Roč. 23, č. 1 (1936), s. 2-3.

³⁶ Tamtéž, s. 4.

³⁷ Pozůstalost Bedřicha Beneše Buchlovana, Sbírkový fond Slovákého muzea v Uherském Hradišti, H1046. Netránkováno.

³⁸ Tamtéž, H1046. Netránkováno.

a malířích. Mezi nejznámější dodnes patří *Buchlovská knížka (1918)* a *Vlastivědné čtení z pověstí hradištského okresu (1935)*. Z děl populárně odborných, která byla určena především mládeži, jsou nejznámějším a nejvýznamnějším dílem *Besídky o básnících (1930)*.

Besídky o básnících vyšly v roce 1930, kdy původně vycházely v sešitech u Karla Dvořáčka v Bzenci. Dílo mladistvým přibližovalo významné osobnosti literatury. Profesor František Teršl se ke knize v *Osvětě lidu* vyjádřil následovně: „(...) *A tak knížka tato se může stát přímo klasickým prostředkem pro vzbuzení zájmu o naši literaturu a o její tvůrce, zvláště ve škole, když učitel na měšťanské škole nebo v nižších (ale i vyšších) třídách střední školy podává obraz naší literatury. Suché dějiny literatury nikdy tak nechytí srdce a fantasmii, jako pohled do lidské bytosti spisovatelovy, jeho lidský osud. A ten je v těchto obrázcích zachycován velmi živě, ale zároveň s ním i základ umělecké bytosti, kořeny a tím i ráz jeho tvorby.*“³⁹

Kniha vyšla v Hradci Králové u Adolfa Novotného a originálním způsobem zpracovává osudy našich nejznámějších spisovatelů z dob Národního obrození až po Josefa Svatopluka Machara. I přesto, že v této době mohla vycházet pouze nábožensko – výchovná literatura, měl na vydání knihy Adolf Novotný velký zájem. Podle Buchlovanovy korespondence víme, že si autor přál, aby kniha vyšla ve 3000 výtiscích. „*Vážený pane učiteli, velmi rád bych vydal knihu s Vašimi Besídkami o básnících. Mám sice povoleno nakladatelství jen pro nábožensko – výchovnou literaturu, ale Vaše Besídky se velmi dobře dají zařadit pod titul „výchovná literatura“. Tak snad nebude námitek. Podle sdělení p. Faráře Jadrnička žádáte, aby kniha vyšla ve 3000 výtiscích při honoráři 12% z krámské ceny. I když se mi zdá, že 3000 exemplářů je pro naše poměry trochu mnoho. Mám zkušenost, že se u nás dobře dá prodat 2000. Ale snad mi pomůže už ta okolnost, že budu mít už přihlášené nakladatelství a knihkupci mne nebudou bojkotovat.*“⁴⁰

V roce 1927 se postupně začíná uzavírat důležitá část Buchlovanovy prozaické tvorby pro děti a autor se začíná soustředit na prozaická díla pro dospělé, která započal v tomtéž roce vydáním románu *Sedm očí naproti (1927)*. Román nám částečně potvrzuje domněnku, že BBB se ostatně i jako jiní autoři učil na dětské literatuře „psát“ a teprve poté se soustředí na tvorbu pro dospělé. Ačkoli se jedná o autorovu prozaickou „prvotinu“ věnovanou dospělým, dílo sklidilo obrovský úspěch. Zároveň vydání této knihy můžeme

³⁹ Pozůstalost Bedřicha Beneše Buchlovana, Sbírkový fond Slováckého muzea v Uherském Hradišti, H1046. Neustránkováno.

⁴⁰ Tamtéž, H1046. Neustránkováno.

považovat za významný předěl v autorově tvorbě, jelikož se hlavní děj díla neodehrává ve venkovském prostředí, jako tomu bylo doposud, ale poprvé je děj zasazen do města.

Dílo *Sedm očí naproti* bylo roku 1927 označeno Vladislavem Vančurou⁴¹ za nejlepší román napsaný i vydaný na Moravě. „*Rozzářený pokoj, krásný pokoj, obraz na obraze, kniha na knize. Opravdu důstojný stánek milence krásy a umělce, který tak skromně chodil po zemi. A ten obrýlený, s takovým stojatým škrťícím límcem, to byl Bedřich Beneš. Pořád se hrabal ve štelářích a nejednou jako rybář elegantně opsal rukou křivku a vytáhl knihu. Rozevřel, ukazuje a ti dva, strnule hledí a pak jsou jako andělé obestřeni světlem a krásou. Ale víc jsem neviděl. V tom mi ujela noha a hlava bác do okna! A už mě kdosi drží za ucho. Mezi posuňkováním odpovídám na kantorské otázky, že mám také rád knihy, že mám rád i těch šest očí k nimž chtít nechtít, jsem přidal také jedno, poněvadž pro dvě ve škvíře místa nebylo. A v roce 1927 vyšel cenou poctěný Benešův román: *Sedm očí naproti*.“⁴²*

Za literární skvost je dodnes považovaná bibliofilská práce *Ta hradištská brána* (1933). Útlá knížečka s podtitulem *O umělcích, kteří tu šli* je ojedinělým sborníkem, který zachycuje osudy umělců, kteří prošli Uherským Hradištěm. Kniha zachycuje pobyt známých osobností v Uherském Hradišti. Jedná se především o malíře a spisovatele, kterými jsou například Karel Havlíček Borovský, Božena Benešová nebo Josef Mánes. „*Beletrizované životopisy představují poměrně specifický literární žánr, spojující faktografii s uměleckými prostředky. Ukazují Buchlovana jako autora schopného zajímavým způsobem fabulovat a přibližovat biografický záznam, jsou svébytným vyjádřením jeho mnohostranného zájmu o umění a zároveň v nich můžeme spatřovat pedagoga, který k své práci přistupuje s tvůrčím nadšením.*“⁴³ V jaké míře jsou v knize zachycena fakta, však nevíme. Z knihy je patrné, že autorovi šlo spíše než o zachycení životopisných informací především o to, látku originálně zpracovat a zároveň tak přitáhnout pozornost co nejvíce čtenářů. To se mu bezpochyby podařilo. Například příběh Karla Havlíčka Borovského, který se uprostřed Uherského Hradiště posilňuje douškem domácí slivovice, přitáhl oko nejednoho čtenáře. „*V Uh. Hradišti si Karel Havlíček oddechl a posilnil ovocem a kořalkou, snad douškem dobré slovácké slivovice.*“⁴⁴

⁴¹ Důkaz, v podobě recenze Vančury, není uložen. Tuto domněnku však uvádí zdroj: BÍLKOVÁ, Stanislava a MARŤANOVÁ, Olga. Bedřich Beneš Buchlovan. *Duha*, 1995, 9(2), s. 14. ISSN 0862-1985.

⁴² KUNOVSKÝ, B. Hodně srdcí naproti. In Jiskra okresu uherskohradištského. Roč. 9. 1958. s. neuvedeno.

⁴³ PORTL, Pavel. *Bedřich Beneš Buchlovan, známý neznámý*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2005. s. 64. ISBN 80-86185-42-7.

⁴⁴ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Ta hradištská brána: O umělcích, kteří tudy šli*. Druhé vydání s kresbami Jiřího Heřmana. Uh. Hradiště: A. Kiesswetter, 1933, s. 10.

Buchlovanova tvorba se však postupně čím dál více začala orientovat na jeho region a tradice, které s ním byly spojeny. „*Benešova tvorba i činnost se postupně stále více přikláněla k místním krajo­vým tradicím lidového umění a k tradicím národních klasiků. Není náhodou, že po cize znějícím pseudonymu Ben Walter si přidal ke svému jménu přídomek Buchlovan. Ale hlavně se jeho činnost ubírala mnoha směry a rozšiřovala se dalšími zájmy.*“⁴⁵ Literárnímu dějepisu Uherského Hradiště se autor věnuje zejména ve dvou dílech, *Slovácko v našem písemnictví (1941)*, ve kterém BBB zpracovává literaturu k jednotlivým regionům včetně Zlínska a *Literární slovníček hradištského okresu (1947)*, kde se autor zabývá literárním místopisem, ve kterém zaznamenává 135 autorských hesel. Ačkoli se dílo zabývá Uherským Hradištěm a jeho blízkým okolím, nemá regionální povahu.

2. 4. Časopis Bibliofil

V rámci svého působení na Slovácku pracoval Buchlovan v *Moravském kole spisovatelů* a jeho měsíčníku *Kolo*. Měsíčník *Kolo* vycházelo v letech 1930 – 1941, poté ještě nějakou dobu po druhé světové válce a navazovalo na *Pískle v trní*, což byl vydavatelský leták, ve kterém můžeme najít první náznaky Buchlovanovy spolupráce. Například *Pískle v trní* z roku 1927 obsahuje rozhovor s Buchlovanem, který se týká knihy *Sedm očí* naproti. BBB psal v *Kole* především o literatuře v Uherském Hradišti. „*V souvislosti s beletrií mluví Buchlovan o skromném paběrkování, konstatuje, že se v Hradišti sice literárně nezhálelo, nicméně dosud nevzešlo odtud dílo slavné.*“⁴⁶

V roce 1931 se po smrti brněnského Fosky ujal Beneš redakce časopisu *Bibliofil*, který vedl i dalších osm let. Myšlenkou časopisu *Bibliofil* bylo především seskupit všechny nadšence krásné literatury. Vydavatelem byl od roku 1923 Alois Fosek a na počátku měla skupina devět členů. Vedle Buchlovana zde působili například Josef Hladký, Jaroslav Krejzlík, Ruda Kubíček a další.

O redakci časopisu *Bibliofil* se však BBB zajímal ještě za života Aloise Fosky, což nám také potvrzuje jejich vzájemná korespondence z roku 1927. „*Vážený příteli, vše je All right! Dneškem jsem přešel k firmě Pokorný jako ředitel tiskárny. Celá slavná redakce*

⁴⁵ SIROVÁTKA, Oldřich. Spisovatel regionální i celonárodní. In *Slovácko*. Roč. 32. 1990. s. 144.

⁴⁶ MARČÁK, Bohumil. *Tři literárněhistorické soupisy Bedřicha Beneše Buchlovana*. Z literární historie jižní Moravy. XVIII. Mikulovské sympozium. Brno, 1989. s. 171.

*i administrace Bibliofila je teď u Pokorných. Budiž Vám veliká chvála vzdána. Srdečně Váš Alois Fosek.*⁴⁷

Fosek zemřel po dlouhé a těžké nemoci v pouhých 44 letech. Jeho pohřeb se konal v Brně, Buchlovan se ho však nemohl zúčastnit. Důvody, kvůli kterým na poslední rozloučení nedorazil, neznáme, vzhledem ke vztahu Foska a Beneše však můžeme usuzovat, že se jednalo o neodkladnou záležitost. O průběhu pohřbu ho později informoval jeho přítel. „Milý pane. Tak jsme včera ubohého Foska pochovali. Bylo to pro mne velmi smutné, znal jsem ho taková léta a měl jsem ho opravdu rád. Tu tragedii jeho konce jsem bohužel celou sledoval a vím co ten ubožák vytrpěl. Účast na pohřbě byla velká, hlavně z řad jeho kolegů typografů, bibliofilové scházeli. Arne Novák se po Vás ptal. (...)“⁴⁸

Skupina v redakci *Bibliofila* měla sídlo v Kroměříži, tvůrčí činnost však probíhala v Uherském Hradišti. Každý rok se sjížděli moravští bibliofilové v moravských městech a z každého sjezdu byl uchováván pamětní list. Tři z pamětních listů připravil sám Buchlovan, a to roku 1930 pro 3. sjezd v Uherském Hradišti, roku 1934 pro 6. sjezd v Přerově a roku 1937 pro 9. sjezd ve Valašském Meziříčí. Buchlovanovy bibliofilské tisky jsou však pouze těžko dostupné, univerzitní knihovna v Praze uvádí, že existuje celkem až 124 titulů.

Zásluhou Buchlovana vycházelo v dokonalé úpravě také několik klasických děl jako například *Slezské písně* od Petra Bezruče, Kollárova *Slávy dcera* nebo také i *Kytice* od K. J. Erbena. V roce 1941 připomněl padesáté výročí smrti Jana Nerudy v podobě vydání jeho pěti básnických sbírek. Chtěl vydat také *Zpěvy páteční*, což mu však cenzura nedovolila.

Buchlovan byl kromě své spisovatelské činnosti také sběratelem knižních značek, tzv. *exlibris* a nadšencem pro všechno krásné. Latinské slovo *exlibris* znamená v překladu doslova z knih, a to ve smyslu z knih nějakého autora. Forma, kterou je *exlibris* zpracována, se může lišit. Může se jednat o pouhý vpis, obrázek, razítko. Tyto knižní značky obsahují informace, které mohou pomoci objasnit osud a příběh jejich majitelů, ale zároveň mohou také upozornit na nové skutečnosti, které nemusejí být rozpoznatelné na první pohled.

Sbírka *exlibris* Buchlovana obsahuje především značky, které byly inspirovány folklorními motivy nebo výtvarným uměním. Buchlovan *exlibris* obdivoval a jejich studiu věnoval značnou část svého života. Dnes obsahuje Buchlovanova sbírka celkem 6711

⁴⁷ Pozůstalost Bedřicha Beneše Buchlovana, Sbírkový fond Slovákého muzea v Uherském Hradišti, H555. Neustránkováno.

⁴⁸ Tamtéž, H555, neustránkováno.

knižních značek. Tato sbírka je uložena v Národním muzeu, konkrétně v knihovně Náprstkova muzea. Studium knižních značek se zabývá Magdalena Rychlíková, ve své práci *Když exlibris promluví aneb stopy všední a nevšední paměti*. „Při dohledávání údajů o této kolekci se začal přede mnou otevírat svět neprozkoumaných vztahů a překvapivých relací, které na první pohled nebyly zřetelné. Prostřednictvím těchto malých obrázků jsem začala poznávat zajímavé lidské osudy a příběhy tvůrců či majitelů a přinesly mi mnohdy zajímavá sdělení o vztazích mezi skupinou lidí, kteří chtěli – řečeno slovy BBB - ...pozvedat úroveň tisku krajinského i společnosti jako takové.“⁴⁹

BBB měl vztah také k výtvarnému umění, především tedy k literatuře a grafice, což se projevovalo již za jeho studií na učitelském ústavu v Kroměříži. Nebyl proto uznáván pouze v oboru bibliofilie, ale zároveň byl označován za experta také v ilustračním umění. Kladl velký důraz na to, jak vypadá vnější stránka knihy. Důkazem jsou desítky knih, které vyšly většinou jako dar k bibliofilským sjezdům. Příkladem je vydání *Sonatiny* s kresbami Cyrila Boudy, kterou vydal k 500. výročí vynálezu knihtisku.

BBB si svou prací na ilustracích a grafice získal obdiv u spisovatele Jiřího Spáčila, který Buchlovana obdivoval především pro jeho znalosti v oboru knihtisku a také v reprodukční technice. Autor však vzpomíná, že první setkání s Buchlovanem bylo poněkud chladnější, než očekával. „... A jednou v Olomouci – Bedřich Beneš Buchlovan! Přísrný, vysoký, s trochou kantorské strohosti v očích za cvikrem. Byl jsem trochu zklamán, první styk s Benešem se mi zdál být studený a on sám jako by byl napojen malou porcí ironie v hlase. Ale byl to jenom první dojem, který se vkrátku rozplynul...!“⁵⁰

V rámci své sběratelské činnosti uspořádal BBB společně s K. J. Obrátilem v roce 1910 první výstavu exlibris u nás. Tato výstava se uskutečnila v Uherském Hradišti. Je však také autorem díla *Moderní česká exlibris*, ve kterém najdeme více než pět tisíc knižních značek a zároveň se tato kniha řadí k základním pracím sběratelské systematiky. „Neřesti exlibrisové jsem propadl před čtyřmi desítkami let a vděčím jí za mnoho. Kantor na dědině, odkázaný jen na sebe, od studentských let milující knihy výtvarné umění a peněz nemající. Nemohl jsem kupovat velké grafické listy, tož jsem si zamiloval grafiku drobnou, exlibrisovou,

⁴⁹ RYCHLÍKOVÁ, Magdaléna. *Když exlibris promluví aneb stopy všední a nevšední paměti*. *Folia ethnographica*, 2013, 98(47-2), s. 190. ISSN 0862-1209.

⁵⁰ SPÁČIL, Jindřich. *Hrst vzpomínek k nedožitým 85. narozeninám spisovatele Bedřicha Beneše Buchlovana*. *Zpravodaj města Uherské Hradiště*, 1970, č. 5, s. 5-6.

tím spíše, protože obsahem převážné většiny listů byla chvála knih, byly s knihou úzce spjaty. Nasbíral jsem krásnou kolekci dobré grafické práce..“⁵¹

Naposledy se s jménem Buchlovana můžeme v tisku setkat roku 1952 v 57. svazku Národní klenotnice. Zde ve spolupráci spolu s J. H. Štěrbou a J. Pospíšilem připravoval a dodával poznámky ke *Zpěvánkám* Jana Kollára. „*Zapsal se do kulturní historie rodného kraje trvalým písmem. Vysoká, trochu asketická postava, za skly brejli otře se dívající oči, tvář s drobným rysem skepse, zvláště při úsměvu. Řada básnických i prozaických sbírek dokresluje nám Beneše jako člověka tvořícího, sloužícího, hledajícího, člověka pokrokového...*“⁵²

2. 5. Mystifikace

„*Benno Boria docela jistě nikdy neexistoval, je to Buchlovanův pseudonym.*“⁵³ Největší překvapení v používání pseudonymů autora přinesla Buchlovanova literární mystifikace a jeho pseudonym Benno Boria. BBB je znám také svojí editorskou prací a jako editor připravil a uspořádal k vydání deset esejí pod názvem *Medailony a miniatury z pozůstalosti Benna Borii*. V úvodní poznámce se Buchlovan zmiňuje o tom, že tyto texty převzal z pozůstalosti zesnulého moderního filologa Benno Borii, který pracoval na reálné škole v západní Moravě.

Buchlovan poznamenává, že dané texty našel v literárním archivu městského muzea. Rukopisy podle BBB vznikly na konci století. Již od počátku vydání těchto esejí však někteří autoři a kritikové poukazovali na určitou podobnost mezi BBB a Benno Boriem. Oba dva spisovatelé jsou například velkými obdivovateli Heinricha Heineho nebo esej zpracovaná o Karlu Hynku Máchovi odpovídá kvalitním zpracováním právě Buchlovanovi. „*Benno Boria a BBB milují stejného básníka – Heinricha Heineho a oba shodně překládají z jeho velké básnické sbírky Romanzero. A je v těch miniaturách esej o podobě Karla Hynka Máchy, která prozrazuje pravého Boriu asi nejpodstatněji. Kdo jiný mohl proniknout do této látky lépe než právě Beneš Buchlovan? Jeho znalosti Máchova díla a edicí Máchova Máje byly jedinečné.*“⁵⁴

⁵¹ JANČÁR, Radek, 1968-. Po stopách Bedřicha Beneše Buchlovana : BBB - spisovatel a básník, překladatel, bibliofil a knihovník Radek Jančář. In *Slovácký deník* .Č. 90 (2015), s.1.

⁵² SPÁČIL, Jindřich. Hradišťská kolébka moravských knihomilů. *Zpravodaj města Uherské Hradiště* , 1975, č. 4, s. 5-6.

⁵³ NEVYJEL, Martin. Bedřich Beneš Buchlovan a Benno Boria jsou jedna osoba. *Zlínské noviny*, 2003, 14(211), s. 8. ISSN 1212-1703.

⁵⁴ MARČÁK, Bohumil. Literární mystifikace BBB. *Lidová demokracie*. Roč. 48, č. 157, s. 5 .

O tom, že Benno Boria je vlastně Bedřich Beneš Buchlovan věděl grafik Pavel Šimon. Ten texty doplňoval o dřevoryty, z nichž ihned první znázorňuje obličej Buchlovana, který je umístěn nad titul vstupní kapitoly, která nese název Benno Boria. Jednalo se údajně o *smluvenou hru autora a výtvarníka*.⁵⁵

Na Buchlovanovu mystifikaci poprvé upozornil roku 1971 dr. František Bubla v pátém díle *Českého bibliofilského tisku*, ve kterém uvádí, že Benno Boria a Bedřich Beneš Buchlovan jsou jedna osoba. Důkazem, který Bublovu domněnku potvrzuje, může být i rok vydání. V tiráži knihy vyčteme, že *Medailony a miniatury* byly vydány v roce 1943, avšak ihned v úvodu knihy je využíván jazyk, který připomíná spíše dobu po roce 1945.

*„Villon však byl především a jediné Villon. Pro něho básnění nebylo obřadem, ale co zrovna myslil, to řekl veršem, když se mu chtělo, řekl Villonovskou balladou, protože se mu takto drala slova na jazyk, hodná i darebná, sama se řadila do rytmu, jako by měl sám z toho hračku, sacrebleu, to se to nějak sypou rýmy!“*⁵⁶ Patrné je to zejména ve villonské eseji, kde se Benno Boria svěřuje, že si neumí představit nikoho z autorů současnosti, kteří by se rovnali Francois Villonovi. *„Neboť básníci villonské formy byli takto univerzitními profesory, byli predestinovanými sekčními šéfy a vůbec prominenty, hlásá Benno Boria. Takové konstatování ovšem u pamětníka let 1945 – 1948 evokuje vzpomínku na autora 52 hořkých balad věčného studenta Roberta Davida, v poválečných letech sekčního šéfa na ministerstvu informací, a popravdě řečeno, na poválečné prominentní postavení řady dalších básníků.“*⁵⁷

*„Medailony a miniatury patří k tomu nejlepšímu, co BBB napsal. Nešlo mu tak ani o látku, abych parafrázoval jeho vlastní slova, jako o podání, o umění slova a duchaplnost a paradox. Tím eseje hýří. Mnohé napovídá spontánnost, se kterou autor texty psal, s pocitem vnitřní svobody, ač doba nebyla příznivá. Možná pro tuto pohodu z tvorby tak choré srdce na nich lpělo. Mám pocit, že BBB chtěl v těchto esejích dokreslit sám sebe jako autora.“*⁵⁸

⁵⁵ NEVYJEL, Martin. Bedřich Beneš Buchlovan a Benno Boria jsou jedna osoba. *Zlínské noviny*, 2003, 14(211), s. 8. ISSN 1212-1703.

⁵⁶ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Villon: Básník - šibenec*. Uherské Hradiště: Knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana, 1993. Nestránkovaný úvod. *Medailony a miniatury*.

⁵⁷ NEVYJEL, Martin. Bedřich Beneš Buchlovan a Benno Boria jsou jedna osoba. *Zlínské noviny*, 2003, 14(211), s. 8. ISSN 1212-1703.

⁵⁸ MARČÁK, Bohumil. Literární mystifikace BBB. *Lidová demokracie*. Roč. 48, č. 157, s. 5 .

2. 7. Knihovník

V Uherském Hradišti byl Bedřich Beneš Buchlovan známý především jako knihovník. Absolvoval knihovnický kurz v Hradci Králové a v roce 1927 se stal knihovníkem v knihovně v Uherském Hradišti. Tato instituce má od roku 1993 ve svém názvu spisovatelovo jméno. Když Buchlovan do knihovny nastoupil, měla zhruba 2500 knih, což se Buchlovanovi podařilo změnit a počet knih několikanásobně zvýšil až na téměř jedenáct tisíc svazků.

V Uherském Hradišti působil a pracoval až do roku 1940, kdy byl však nucen odejít do knihovny Slováckého muzea. Během války zachránil velké množství knih. Místo toho, aby je odevzdal Němcům, přesunul je do muzea. Po válce se znovu vrátil do knihovny v Uherském Hradišti, kde pracoval od roku 1945 do roku 1950.

Jako knihovník vnesl do tehdejšího chaosu řád a systematiku. Zavedl rozlišování literatury podle barev u kartotéčních lístků. Knihy rozdělil podle žánrů a těm přiřadil různé barvy. Do každé knihy také vložil list, na který napsal jméno člověka, který si dané dílo vypůjčil, což do této doby neexistovalo. Publikace půjčoval na 14 dní, přičemž půjčení první knihy bylo zdarma, za další se platilo 50 haléřů. Každou neděli pak zapojil do práce i zbytek rodiny, kdy se musel nejprve udělat pořádek v knihovně, a teprve poté mohla jít rodina společně na oběd. S knihami byl spjat až do své smrti.

„Měl jsem knihy. Ke všem z nich byl úzký poměr. K jedné citový, tu vřelejší, jinde zdrženlivější, k druhým rozumovější. Mnohé jsou již opuštěny, nelze se k nim vrátit, ale také nelze se jich zříci pro to, co kdysi daly. Díky za všechno, co jsem od vás přijal, mé knihy, přátelé nejvěrnější, byl jsem a budu vám i nadále věren.“⁵⁹

2. 9. Současnost

„Nebývalo bibliofila (ale ani literáta!), jenž by neznal tuto zkratku ze tří písmen Bedřich Beneš Buchlovan. Spjat s Uherským Hradištěm, knihovnictvím a krásnou knihou vykonal dílo znamenité, v mnohém dodnes nepřekonané.“⁶⁰

Kdybychom měli vybrat nejvýznamnější osobnosti Uherského Hradiště, bezpochyby by zde padlo také jméno Bedřicha Beneše Buchlovana. Žádná jiná osobnost se na kulturním rozvoji města nepodepsala tak výrazným způsobem jako Buchlovan. Jak je to však

⁵⁹ JANČÁR, Radovan. *Po stopách Bedřicha Beneše Buchlovana*. Město Uherské Hradiště: Agentura NP, 2015, nestránkováno. (Brožurka vydaná k připomenutí autora.)

⁶⁰ MERVART, Jan. Památce BBB. In *Lidová demokracie*. Roč. 49, č. 244, s. 4

s literárním odkazem tohoto velikána dnes? Je ve městě jeho jméno stále připomínáno nebo upadlo v zapomnění?

Bedřich Beneš Buchlovan se narodil v malé vesničce Tučapy. Obyvatelům Tučap je Buchlovan připomínán pamětní deskou, která je umístěna na staré škole a kromě Buchlovanova jména jsou zde zachyceny také datum a rok jeho narození, smrti. Obyvatelé si však spisovatele připomínají dodnes. Odkaz spisovatele nalezneme nejen v místní lidové knihovně, zmiňuje se o něm také například *Tučapský zpravodaj*, který vychází jedenkrát ročně a zachycuje dění vesnice v průběhu celého roku.

Například ve zpravodaji z roku 2015 jsou slavnému rodákovi věnovány hned dvě strany, z nichž jedna přibližuje spisovatelův život a na druhé straně je část tvorby Buchlovana, konkrétně jde o ukázkou z díla *Slovácká slivovice*. „*Tak pečlivě připraveného nápoje si uměl lid vážit, když bylo potřeba „otrávit červa“ zvláště v zimním období zabijaček, kdy obzvlášť tučná strava vyžadovala správného završení. Také převážně pálili jen pro svou potřebu a neprodali. Strýc měl třeba 5 věder vlastní napálené slivovice a po trošce se mu minula všecka doma. „Šak to není nic špatného, když nám letos Pánbu požehnal, tož co s tím, mosíme to vypít!“⁶¹*

Koncem měsíce dubna v roce 2015 zároveň bylo 130. výročí narození BBB, čehož obec využila k oživení jeho odkazu. V rozhovoru pro regionální noviny *Dobry den s kurýrem* uvedla starostka obce Tučapy Jiřina Rozsypalová, že v rámci výročí narození tohoto významného rodáka vzpomene vesnice jeho jméno hned několikrát. V místní lidové knihovně si obyvatelé mohli zapůjčit část jeho díla, kterou Tučapům poskytla okresní knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti. Zároveň se v knihovně konala výstava dětských výtvarných prací s názvem *Bedřich Beneš Buchlovan a jeho tvorba očima dětí z rodného kraje*.

V Uherském Hradišti se setkáváme se jménem BBB každý den, jelikož je podle spisovatele pojmenována místní knihovna. Původní knihovna byla roku 1951 přemístěna do tehdejší židovské synagogy, na jejímž místě stojí dodnes. Budova byla 12. srpna 1941 podpálena oddíly SA a na místě zůstala jen troska, která byla určena k demolici. Po válce však byla budova opravena a v roce 1951 byla knihovna opět otevřena pro veřejnost.

V roce 1992 došlo po jednání s Buchlovanovým synem Dušanem ke změně názvu Okresní knihovna na Knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana. Tuto událost připomíná také

⁶¹ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. Slovácká slivovice. In *Malovaný kraj*, 1949.č. 4, s. 95-97.

pamětní list, který byl vydán k této příležitosti. Nový název knihovny způsobil, že se autorovo jméno dostalo do povědomí nejen obyvatel Uherského Hradiště, ale také širokého okolí.

Knihovna je dnes rozdělena na oddělení pro děti, čítárnu a studovnu, oddělení pro dospělé a regionální oddělení se zvukovou knihovnou. Oddělení pro dospělé se nachází v přízemí a obsahuje zhruba 45 000 knih. Čítárna spolu se studovnou se nacházejí v prvním patře, přičemž v čítárně je čtenářům k dispozici přes 160 titulů periodik, které zahrnují regionální časopisy a noviny, denní tisk, odborné časopisy, aj. Druhé patro je určeno menším čtenářům, jelikož se zde nachází oddělení pro děti, které obsahuje přibližně 15000 knih a časopisů. Knihovna pro děti pravidelně pořádá besedy, které se týkají různorodých témat. Mezi nejvýznamnější a nejpoblárnější patří například Noc s Andersenem, která se pořádá k příležitosti Mezinárodního dne knihy.

V roce 1997 byl v rámci knihovny založen Spolek přátel literatury a knihovny, který se snaží navázat na odkaz BBB, především ve sběru exlibris a bibliofilství. Hlavními cíli skupiny jsou propagace regionální literatury i knihovny a zároveň také podpora čtenářství. „*První bibliofilní tisk vydal uherskohradištský Spolek přátel a literatury a Knihovny Bedřicha Beneše Buchlovana. Symbolicky je věnováno právě Bedřichu Benešovi Buchlovanovi a jeho vyznání o sběratelství, jeho lásce ke knize a umění. (...) Hradištský Spolek přátel literatury navazuje na bibliofilská sdružení, která ve městě existovala v první polovině dvacátého století a jejichž iniciátorem byl především Bedřich Beneš Buchlov, kolem něhož se soustředili milovníci knih.*“⁶²

V roce 2008 se konalo 160. výročí veřejného knihovnictví. V rámci těchto oslav otevřela Knihovna BBB stálou expozici s názvem *Bedřich Beneš Buchlovan – Bibliofilie a umělecké vazby*. Výstava obsahuje zhruba 350 bibliofilů a umělecké knižní vazby z pozůstalosti BBB. Tato expozice se do Uherského Hradiště vrátila po více než 50 letech, a to především zásluhou Buchlovanova syna Dušana Beneše. Hlavním cílem výstavy je ukázat veřejnosti pestrost a krásu knihy a zároveň tak lidem dokázat, že i kniha může být uměleckým dílem.

O odkaz BBB se však nesnaží pouze městská knihovna. Slavného rodáka připomnělo také Slovácké muzeum v roce 2005 svou expozicí otevřenou k příležitosti 120. výročí narození spisovatele. Výstava byla pojmenována *Bedřich Beneš Buchlovan, známý neznámý*. Název výstavy byl zvolen záměrně z toho důvodu, že ne všichni postavu spisovatele znají a

⁶² RAŠTICOVÁ, Blanka. Vyšla prvotina literárního spolku. *Dobrý den s Kurýrem*. Roč. 4, č. 42, 2001, s. 9.

vědí, v jakých sférách působil. Největším překvapením pro návštěvníky expozice byla samotná osoba Bedřicha Beneše Buchlovana, kterou ztvárnil herec z místního Slováckého divadla Vladimír Vyskočil. Vyskočil přišel návštěvníkům výstavy přečíst několik vzpomínek na spisovatele.

Kromě originálního ztvárnění Buchlovana v podobě herce Vyskočila byly pro diváky připraveny k vidění také jeho exlibris, ale zároveň muzejníci vytvořili co nejdříve spisovatelovu pracovnu, ve které pracoval na svých dílech a školní třídu, ve které autor učil. Na konec celé akce byli návštěvníci seznámeni s novou knihou autora Pavla Portla, která se věnuje Buchlovanovu životu a dílu. *„Výstava se tentokrát zrodila nejen prací samotných muzejníků, ale významnou měrou k její realizaci přispěli i pracovníci uherskohradištské knihovny, která ne Buchlovanovo jméno. Organizátoři tak nashromáždili nejen řadu Benešových proslavených ex libris, ale k vidění jsou i jeho věci běžné potřeby.“*⁶³

⁶³ NEVYJEL, Martin. B. B. Buchlovan přišel přečíst své vzpomínky. *Slovácké noviny : Regionální týdeník*. Roč. 15, č. 23, s. 15.

3. Tvorba s regionální tematikou

„Krásná kniha je každá, která přivádí člověka ke krásnu, k spravedlnosti a k pokroku. Skýtá vše, co již od dob antiky tvoří harmonii, z níž prýští pramen umění jako nejvyšší poznání. A touto cestou šel také Bedřich Beneš Buchlovan.“⁶⁴

Literární tvorba Bedřicha Beneše Buchlovana je velmi rozsáhlá a zasahuje do několika oblastí. Část autorovy tvorby jsme si přiblížili už v předchozí kapitole. K nejvýznamnější součásti jeho díla však patří regionální tvorba, na kterou můžeme nahlížet jako na díla pro dospělé a díla pro děti. V rámci své regionální tvorby si BBB po pseudonymu Ben Walter, který zněl až příliš cize, přidal ke svému jménu přídomek Buchlovan.

V dílech pro dospělé se Bedřich Beneš Buchlovan věnoval především historii a vlastivědě Uherskohradištského regionu a část jeho regionální tvorby zůstává oblíbená a populární dodnes, protože jsou to právě regionální povídky a krajové pověsti, ve kterých Buchlovan naznačil nová témata. *„Domnívám se, že smysl a význam takových osobností jako byl B. Beneš Buchlovan, spočívá především v tom, že zapojuje regionální kulturu do kultury celonárodní, že vnáší do regionu impulsy nejlepších a hlavních hodnot celonárodní literatury a veškeré kultury, ale zároveň oplodňuje národní kulturu podněty regionu. Takových osobností v naší kultuře nikdy nebylo dost – a zdá se, že v dnešní době je jich ještě méně.“⁶⁵*

Významnou zůstává také Buchlovanova prozaická tvorba pro děti, ze které se část soustředí také na prostředí rodného kraje. *„Těžiště Buchlovanovy literární práce jsou ovšem knihy pro děti. A zase sleduješ především autorovu snahu ukázat dětem bohatství darů umění.“⁶⁶*

3. 1. Výběr z poezie

Ačkoli význam Buchlovanovy tvorby spočívá především v jeho prozaických dílech, budeme věnovat pozornost také dvěma básnickým skladbám, jelikož se bezpochyby řadí k tomu nejlepšímu, co autor vytvořil. Buchlovan vstoupil do literatury také jako básník. Později však v básnické tvorbě již nepokračoval, protože poezie podle něj byla až příliš intimní záležitostí, při které se autor čtenáři až nadměrně odhaluje, zatímco v próze má možnost skrýt se za postavy. Tvorba poezie je tedy u autora spojena pouze s jeho začátky

⁶⁴ ČOUPEK, Jiří a kol.: Uherské Hradiště : dějiny města. 1. vyd. Brno, 1981. s. 570.

⁶⁵ SIROVÁTKA, Oldřich. Spisovatel regionální i celonárodní. In *Slovácko*. Roč. 32. 1990. s. 144.

⁶⁶ CINYBULK, Vojtěch. Loučíme se s B. Buchlovanem. In *Československý loutkář*. č. 3, 1953, s. 232-234.

a v jeho rozsáhlém díle nalezneme jen pár sbírek, poté se k tvorbě poezie již nevrátil a svou pozornost soustředil především na prózu.

3. 1. 1. Prastrýce Jáchyma Beneše, houslařského tovaryše, cesta na zkušenou

Báseň *Prastrýce Jáchyma Beneše, houslařského tovaryše, cesta na zkušenou (1917)* je nejvýznamnějším básnickým dílem Bedřicha Beneše Buchlovana. Jedná se o skladbu romancí, které jsou spojeny volným pásmem. Báseň byla napsána v letech 1910 – 1914, poprvé však vyšla až v roce 1918. V době, ve které skladba vznikala, se autor začíná odklánět od vlivu dekadentní literatury, jíž byl ovlivněn ještě za dob svých studií v Kroměříži. Podle Pavla Portla je patrné, že „*Buchlovanův odklon od dekadentních nálad v tvorbě, který je nutno ztotožnit s jeho lidským zráním, se uskutečnil ještě před narozením syna, někdy v době seznámení s první ženou Miladou.*“⁶⁷

Báseň vyšla záměrně o několik let později, jelikož v době, kdy vznikala, nebylo podle Buchlovana okolí ještě na regionální literaturu připraveno. Buchlovan se domníval, že kdyby vyšla v původně zamýšleném roce, nebyla by skladba čtenáři přijata takovým způsobem, jakým očekával. „*(...) V letech 1910 – 1914, kdy verše, vyznávající příslušnost k rodnému kraji, stěží se dostávaly za jeho obzor, kdy regionalismus nebyl ještě programem a heslem, ani neznělo ještě slovo ruralismus. Vyšla tiskem na jaře 1918, což znamená, že více méně zapadla.*“⁶⁸

Jedná se o lyricko - epickou báseň, která zachycuje cestu hlavního hrdiny Jáchyma do světa a následně jeho návrat na Slovácko. Kniha začíná částí, která se jmenuje *Loučení*. Hlavní hrdina se chystá na cestu a loučí se se svojí milou Juliánou, která o jeho plánované cestě pochybuje. Juliániny pochyby jsou z veršů patrné. I přesto, že svému milému slibuje, že na něj bude věrně čekat, můžeme z jejích slov vycítit pochybnosti o Jáchymově věrnosti. Juliána si je vědoma, že Jáchym odchází do světa, ve kterém potká mnoho nových dívek, což ji přivádí k myšlenkám, zda na ni Jáchym nezapomene. Juliániny obavy nám již v počátku této básnické skladby mohou částečně naznačit některé Jáchymovy charakterové rysy, kterými jsou například lehkomyšlnost a bezstarostnost.

⁶⁷ PORTL, Pavel. *Bedřich Beneš Buchlovan, známý neznámý*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2005. s. 35. ISBN 80-86185-42-7.

⁶⁸ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Jáchym, tovaryš houslařský, na zkušené: báseň*. Praha: Vilém Šmidt, 1942. s. 72.

*„Na tebe budu čekat stále, stále,
to věrně tobě v slovu stojím,
však o tvou lásku, nehněvej se na mne,
o tu se, miláčku můj, bojím.
Je velký svět, v něm plno různých kvítí,
líbaných pálavýma rtoma -
až projdeš zahradami plných růží,
vzpomeneš na šípkovou doma?“⁶⁹*

Po odchodu Jáchyma do světa popisuje autor jeho putování a zároveň se věnuje také Juliáně, která zůstala doma a uchází se o ni čtyři bohatí páni. Jáchym, který při putování narazí na vojáky, se nechá naverbovat na vojnu. V této části se nám začínají potvrzovat domněnky ohledně Jáchyma, které byly částečně naznačeny již v počátku díla. Jáchym si musí být vědom, že v případě, že se nechá naverbovat na vojnu, může trvat i několik let, než se s Juliánou znovu potká a uvidí ji. Ani v jednom z veršů však není naznačeno, že by se nad touto myšlenkou hlavní postava zamyslela nebo se jí zabývala.

Na Jáchymově cestě světem čtenáře zároveň doprovází motiv hledání a bloudění. Je patrné, že Jáchym sám ještě netuší, co od života očekává, a proto se vydává do světa, ve kterém bloudí a zároveň hledá sebe samého. V průběhu celého příběhu čtenáře provází motiv zrání hlavního hrdiny, který se z prvotního nevyzrálého chlapce mění ve vyzrálějšího muže, který si na konci příběhu začíná uvědomovat, co je pro něj v životě podstatné.

*„Dejte mi bílý kabát, pušku,
při bubnech vesele půjdeme,
na francouzském pomezí ztišíme se
já a ubohé srdce mé.
Tak Jáchym do vojny šel. A z okna,
když vojska se na pochod dávala,
s úsměvem smutným a trošku zvědavým
všem panna šátečkem kynula.“⁷⁰*

Jáchym se nakonec ze světa vrací až po sedmi letech. Na své putování vzpomíná v kapitole *Sedm zámků*, kde postupně popisuje jednotlivé roky a události, které se během těchto let odehrály. Každý rok z daných sedmi se odehrál v jiném městě a krajině, například první rok strávil v Bzenci, další v Praze, navštívil však také Paříž nebo Budín.

V celé básnické skladbě si můžeme všimnout symboliky magického čísla sedm. Autor knihu rozdělil na sedm částí, z nichž první z nich zachycuje Jáchymovo loučení a poslední naopak jeho návrat do rodného kraje. Mezi tyto dvě stěžejní části je vloženo pět

⁶⁹ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Jáchym, tovaryš houslařský, na zkušené: báseň*. Praha: Vilém Šmidt, 1942, s. 8.

⁷⁰ Tamtéž, s. 44.

úseků, které zachycují Jáchymovo cestování po světě. K těmto sedmi částem bychom nezařadili kapitolu Sedm zámků, která se nachází zhruba uprostřed díla a má spíše funkci, že dovysvětluje čtenáři, co vše Jáchym během sedmi let ve světě prožil, a které krajiny navštívil. Sedm částí knihy, sedm let putování hlavního hrdiny po světě, během kterých se snaží zjistit, co od života očekává, sedm různých krajin, které Jáchym navštívil.

*„První zámek Bzenec z červeného zdiva,
nad ním Floriánek do kraje se dívá,
jak by hlídal kolem viničné ty hory.
Tam mi svěřil basu sklížit regenschori
a že právě tehdy byl čas vinobraní,
příplet jsem se také sbírat chloubu strání,
u presů se točit, přepíjet se mestem,
allotria tropit, s chasou bouřit městem.“⁷¹*

Zároveň si také můžeme položit otázku, zda se Bedřich Beneš Buchlovan v tomto díle částečně nestylizuje do postavy Jáchyma a nezachycuje tak v díle také sám sebe. Stejně jako Jáchym, i BBB prošel svojí tovaryšskou cestou a zároveň oba pojí motiv návratu. Zatímco Jáchym se po dlouhých sedmi letech vrací na své rodné Slovácko, i autor se napsáním této knihy tematicky svou tvorbou vrací ke svému rodnému kraji.

Když se Jáchym vrátí do rodného kraje, zůstává chvíli stát na místním kopci a sleduje město s krajinou, jak se za ta léta proměnily. Dochází k závěru, že krajina se neproměnila vůbec, jediné, co se za těch sedm let změnilo, jsou lidé. Vylíčit, jaké asi Jáchym zažíval pocity, když se po tolika letech vrátil do svého rodného Slovácka, lze jen velmi obtížně a těžko je pochopí člověk, který je nikdy neprožil. „ (...) a jak mu bylo, nikdo nevypraví, když potom hleděl s kopců do nížiny.“⁷²

V části, kdy se Jáchym navrácí do svého rodného kraje a pozoruje sobě tak známou krajinu v údolí s hradem Buchlovem, si můžeme všimnout kontrastu, porovnáme-li úvodní část *Loučení* a konečnou část *Návrat*. Na začátku skladby se hlavní postava loučí se svojí milou, nezamýšlí se nad tím, co jej ve světě čeká, ani nad tím, že opouští svůj rodný kraj, jediná jeho vidina je dobrodružství, které ho čeká, a na které se těší.

*„Před lety rád šel odtud s pýchou mládí,
po letech světa zkusiv rád se vrací.*

*(..)*⁷³

⁷¹ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Jáchym, tovaryš houslařský, na zkušené: báseň*. Praha: Vilém Šmidt, 1942, s. 48.

⁷² Tamtéž, s. 67.

⁷³ Tamtéž, s. 69.

Na konci skladby se nám nabízí pohled na úplně jiného Jáchyma. Jáchyma, který hledí vstříc hradu Buchlovu, Barborce, Holému kopci a najednou si uvědomuje, že právě tady je doma, že toto je jeho rodný kraj. Autor sám v díle popisuje, že Jáchym *chvilí stanul na kopci u křížných cest*. I přesto, že tuto myšlenku autor dále nerozvádí, je zde patrné, že motiv návratu hlavního hrdiny sehrává pro dílo důležitou roli. V případě, že by se Jáchym do světa nevydal, nejspíš by u něj nedošlo k prozření a uvědomění si, co je pro něj v životě důležité a jaký je to pocit, vrátit se na místo, kam člověk patří a kde to má rád. „*Před lety rád šel odtud s pýchou mládí, po letech světa zkusiv rád se vrací.*“⁷⁴

Motiv návratu však není v knize spojen pouze s navracením se do rodného kraje hlavního hrdiny, ale zároveň je propojen také s Jáchymovou milou Juliánou, která mu na začátku skladby slíbila, že na něj bude po celou dobu věrně čekat a Jáchym se za ní nyní vrací. Osud jim však nedopřál se znovu vidět. V této části si opět můžeme všimnout symboliky čísla sedm, jelikož se autor zmiňuje, že Juliána je pohřbena již týden neboli sedm dní.

*„Jáchyme, poslyš, je to smutná zpráva -
zastav se cestou pod kostelní věží,
tam při hřbitovní zídce milá tvoje
ach, včera týden v těžké hlíně leží.“⁷⁵*

Zprávu o Juliánině smrti Jáchymovi oznámí místní dívky. Zároveň mu líčí, že na něj Juliána celých sedm let věrně čekala a ještě než zemřela, mu nechala vzkázat, že splnila vše, co mu slíbila. Poté, co dívky Jáchymovi sdělí vše, co měly, uvědomuje si hlavní hrdina své chování a poprvé za celý příběh dává najevo lítost a dle slov autora *se velmi rozlítostnil pro všechny svoje zrady*. Které konkrétní zrady autor myslí, se již nedozvídáme, jelikož zde báseň končí. „Zradu“ však můžeme označit za další motiv, který se v průběhu děje celého příběhu prolíná. I přesto, že Jáchym po své milé Juliáně požadoval, aby na něj věrně čekala, on sám jí věrný nebyl. „*Budu tě milovat, líbat, musím – divné jsi víno mi namíchala – a já se nebojím – štrnky, brnky- Miluj mě – náhle se rozeštkala.*“⁷⁶ Nebo snad Jáchym lituje zrady, které se dopustil ihned v počátku příběhu, když svou milou opustil, aniž by musel a odešel sám do světa? Jáchym měl mnoho příležitostí se během příběhu ke své milé vrátit, nikdy to však neudělal a tak se jeho návrat protáhl až na dlouhých sedm let, sedm nově poznaných krajin, zároveň však sedm zrad, kterých

⁷⁴ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Jáchym, tovaryš houslařský, na zkušené: báseň*. Praha: Vilém Šmidt, 1942, s. 69.

⁷⁵ Tamtéž, s. 70.

⁷⁶ Tamtéž, s. 63.

se vůči Juliáně dopustil, když místo návratu domů pokračoval do dalšího města. Kdyby k Jáchymovu prozření došlo dříve, našel by svou Juliánu ještě živou.

*„Naslouchal Jáchym, co mu dívky děly,
nad tím se zadumal, co slyšel tady
a pojednou se velmi rozlítostnil
pro všechny svoje zrady.“⁷⁷*

V tomto díle si poprvé můžeme všimnout tematického zobrazení autorova kraje, které najdeme především v poslední části básně, která se nazývá *Návrat*. Když hlavní hrdina Jáchym stojí na kopci a zamýšlí se nad tím, jak se krajina za sedm let proměnila, popisuje autor pohled na hrad Buchlov a Barborku, který se obyvatelům Hradiště nabízí dodnes. Domníváme se, že pohled na Buchlov a Barborku vybral autor záměrně, jelikož toto krásné panorama nevidí pouze obyvatelé Hradiště, ale lze jej vidět i ze všech okolních obcí, jedná se proto o jakýsi symbol, který Slovácko spojuje.

*„Od města Hradiště jde rovná cesta,
na pravo k horám buchlovským se stáčí,
a pozdě odpoledne, třebaš znaven,
tovaryš Jáchym chvatně po ní kráčí.“*

*Na vršku u křížných cest chvilku stanul -
Nu, tak, jsi pořád stejný, hrade šedý,
Barborka také, Holý kopec, skála,
topoly – vše tak jako naposledy.“⁷⁸*

Jelikož název básně obsahuje Jáchymovo příjmení Beneš, můžeme se domnívat, zda se autor postavou neinspiroval u někoho ve svojí rodině. Tuto domněnku však vyvrátil sám Buchlovan v novém přepracovaném vydání básně z roku 1942, kde přiznává, že příbuznost hlavní postavy je pouze fingovaná. „*Autor, nejednou ironicky naladěný, vymyslí si takového příbuzného v době, kdy patřilo k módě vysoké literatury obývání starých paláců, oprašování erbů a přistavování šlechtických přídomků.*“⁷⁹ Zároveň však přiznává, že příběh částečně skutečný být může, jelikož dříve žili v Buchlovicích Beneši, kteří podle matriky od roku 1717, byli nejčastěji kožušníci nebo ševci.

Buchlovan však není prvním autorem, který zachytil příběh svého údajného příbuzného v básnické skladbě. Můžeme se domnívat, jestli se autor neinspiroval například u Rainera Maria Rilkeho, který napsal podobný baladický příběh, ten také odkazuje k jeho

⁷⁷ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Jáchym, tovaryš houslařský, na zkušené: báseň*. Praha: Vilém Šmidt, 1942, s. 71.

⁷⁸ Tamtéž, s. 68-69.

⁷⁹ Tamtéž, s. 73.

příbuznému: *Die Weise von Liebe und Tod des Cornets Christoph Rilke*, v překladu *Píseň o lásce a smrti Korneta Kryštofa Rilka*. První verze díla vyšla v roce 1899 a byla několikrát přeložena do českého jazyka, z něhož mezi nejznámější překlady patří překlad Ludvíka Kundery (1958) nebo Radovana Lukavského (1971). Autor v díle odkazuje na svého strýce Jaroslava von Rilkeho. Dle slov Rilkeho vzniklo jeho dílo neočekávaně. Bylo napsáno jedním tahem za podzimní noci, kdy si noční vítr hrál s plameny svící a měsíc byl schován za mraky.

*"... der Cornet war das unvermutete Geschenk
einer einzigen Herbstnacht, in einem Zuge
hingeschrieben bei zwei im Nachtwind
wehenden Kerzen; das Hinziehn der Wolken
über den Mond hat ihn verursacht..."⁸⁰*

Kromě příbuzenství se jménem Beneš si můžeme v knize všimnout také motivu houslařství. Autor si vzpomíná, že sám kdysi housle vlastnil. „*Jako hradištský primán nosil jsem si k panu Krevníkovi, jehož nějaký vzdálený vztah příbuzenský k Benešům mi už není zřejmý, spravovat housle, když mi v nich spadla duše. Ale dobrodružně, jak si dobře vzpomínám, ten starý pán nevypadal. Ty housle také nebyly žádné cremonky, ze mne houslista také ne.*“⁸¹

Bedřich Beneš Buchlovan se k této básni vrátil v roce 1942. Dílo přepracoval a vydal pod názvem *Jáchym, tovaryš houslařský, na zkušené*. Skladba byla v některých detailech poupravena a zároveň byl zkrácen původní dlouhý název *Prastrýce Jáchyma Beneše, houslařského tovaryše, cesta na zkušenou*. Nové vydání zaujalo hudebního skladatele Jaroslava Kříčku, který autora kontaktoval s tím, že by rád z knihy vytvořil operu.

Spolupráce Kříčky a Buchlovana začala v roce 1943, když Kříčka se svým návrhem kontaktoval Buchlovana, ten souhlasil a po celou dobu, kdy byla opera tvořena, veškeré kroky písemně s Kříčkou konzultoval. Jediný rozpor, ke kterému mezi Kříčkou a Buchlovanem při tvorbě opery došlo, byl kvůli samotnému závěru příběhu. Zatímco Kříčka zastával názor, že diváci více ocení šťastný konec a shledání hlavních hrdinů, Buchlovan chtěl dodržet baladický ráz díla. I přesto, že byl Buchlovan zprvu proti šťastnému konci, nechal se k němu nakonec přemluvit a Kříčkovi jej odkývl. Konečná verze libreta byla hotová v lednu roku 1945.

⁸⁰ KRÜGER, Bettina. *Die Weise von Liebe und Tod des Cornets Christoph Rilke: Buchkult und Kultbuch in den Weltkriegen. Parapluie* [online]. [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <http://parapluie.de/archiv/unkultur/cornet/>

⁸¹ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Jáchym, tovaryš houslařský, na zkušené: báseň*. Praha: Vilém Šmidt, 1942, s. 73.

Opera byla původně nabídnuta divadlům v Brně a Ostravě, na jeviště se však nedostala, jelikož se jednalo o rok 1949 a zaměření libreta bylo na tehdejší poměry málo ideologické. „Nyní se jim vytýkal přílišný romantismus, zpracování látky bez vztahu k době, skutečnost, že jejich dílo nemá nic společného s programem socialistického realismu, ani s plánem pětiletky, v neposlední řadě také jednání hlavní hrdinky, která sice vychází z lidu, ale právě jako taková nesmí podlehnout buržoaznímu světu kavalírů.“⁸² Kříčka ani Buchlovan však nesouhlasili s tím, že by charaktery hlavních postav upravili tak, aby dílo odpovídalo socialistickému režimu. Kříčka nakonec přišel s nápadem, že v případě dobrého ideového zdůvodnění by se hra na scénu dostat mohla. Buchlovan provedl drobné změny, které však měly působit jen na veřejnost, v samotném textu se tyto změny však nijak neprojevíly.

Opera měla nakonec premiéru v roce 1951 v Divadle Zdeňka Nejedlého v Opavě, dnešní Slezské divadlo, které o operu projevilo vážný zájem. Do hlavních rolí byli obsazeni Jaroslav Horal a Ema Koliandrová. I přesto, že Buchlovan nebyl příliš spokojen s kostýmy hlavních postav, jelikož si je představoval prostší, obecnostvo hru přijalo s nadšením. Herec Jaroslav Horák vzpomíná na ztvárnění této postavy jako na jednu z nekrásnějších, které dosud tvořil. „Postava Jáchyma je jedna z nejkrásnějších, které jsem dosud tvořil a myslím, že mluvím ústy všech pěvců, vyslovím-li přání, aby podobných, bylo v operní tvorbě více.“⁸³

Nadšení však vzápětí vystřídalo zklamání. Opera se odehrála pouze pětkrát a poté musela být stažena. Důvodem byla ideová stránka opery, která se tehdejšímu režimu příliš nezamlouvala. Zklamáný a našťvaný Buchlovan se nechtěl znovu pouštět do přepracování již hotového díla, další verze již tedy nevznikla. Opera se od té doby už nikdy nehrála.

3. 1. 2. O malíři, Polušce a paní

Báseň *O malíři, Polušce a paní* vydalo Moravské kolo spisovatelů roku 1924 ve Vyškově, ilustrace vytvořil Ruda Kubíček. Obě básně, *Jáchym, tovaryš houslařský, na zkušené* i *O malíři, Polušce a paní*, měly být součástí trilogie o Slovácku, kterou spisovatel zamýšlel napsat. Nakonec však byly napsány pouze dvě části. K důvodu, proč autor poslední část nenapsal, se autor vyjádřil následovně. „A pak přišla báseň *O malíři, Polušce a paní*.

⁸² PORTL, Pavel. Cesta Buchlovanova tovaryše Jáchyma na jeviště. *Slovácko: společenskovední sborník pro moravsko-slovenské pomezí*, 2003, s. 254. ISSN 0583-5569. ISBN 80-86185-281.

⁸³ Pozůstalost Bedřicha Beneše Buchlovana, Sbírkový fond Slováckého muzea v Uherském Hradišti, H514. Nestránkováno.

*Chtěl jsem ještě přiřčeniti třetí skladbu o Slovácku bez písní, bez kroje, jako poslední část triptychu, ale již to nebude. Epická struna dozněla.*⁸⁴

Báseň je rozdělena do tří částí a má charakter milostné balady. Jedná se o příběh plný emocí, lásky, vášnivého milování, vystřízlivění a zklamání. První úsek není pojmenován a je uveden ilustrací Rudy Kubíčka, která zobrazuje malíře v květinovém altánu. Tato část je rozdělena do 11 slok. Začíná příchodem malíře do kraje pod Buchlovem, který ho velmi zaujme a je jím doslova fascinován. Z úvodního popisu se můžeme domnívat, že malíře kraj zaujal především svou malebností a již při čtení úvodní části popis ve čtenáři evokuje všechny barvy a krásy kraje, které se samy nabízejí k tomu, aby je výtvarník zachytil a namaloval.

*„A když se lesy před ním rozevřely,
vstříc kraj mu jásal, hořel v barvách celý.
Města a dědiny v nížině rozseté,
tu a tam od továrny praporec kouře vlá,
a zase lány i pentličky, tu jetel kvete,
tu hýří ohnice, tu úroda v zrání nazlátlá.“*⁸⁵

Mezitím se seznamujeme s Poluškou a jejím milým Frolišem, který musí narukovat na vojnu. Podobně jako u předchozí básně O Jáchymovi si zde můžeme všimnout motivu věrnosti slibu, kterou si dva zamilovaní při loučení dávají. Podobnost s předešlým dílem je zde více než zřejmá, opět se nám naskýtá pohled na dva zamilované, kteří budou rozdělení. Zásadní rozdíl však spočívá v situaci, za jaké se dané dvojice rozcházejí. Zatímco Jáchym se vydává do světa dobrovolně, jelikož cítí touhu poznávat dosud nepoznané, sám ještě nepřišel na to, co od života očekává a nakonec je to on sám, kdo se nechá naverbovat na vojnu, Froliš tuto volbu nemá. Na vojnu musí odejít, což znamená, že jeho odloučení s Poluškou není výsledkem jeho vlastního rozhodnutí.

*„Vojáci nevěrní, vojáci zlí,
upřímné srdce z vás kdo má?
Tobě však věřím, Frolišku,
že necháš mi srdce doma.“*⁸⁶

Froliš a Poluška plánují, že jakmile se Froliš vrátí z vojny, tak bude svatba. Poluška si je láskou k Frolišovi jistá a dle jejích slov je její láska nezpochybnitelná. Na věrnost se v této básni klade mnohem větší důraz, než tomu bylo ve skladbě o Jáchymovi. Opět se můžeme domnívat, že hlavním důvodem je rozdělení partnerů, které nemohou nijak

⁸⁴ TAUFER, František et al. *Čtvero zvuk: František Taufer, Bedřich Beneš-Buchlovan, Vojtěch Martínek, Adolf Veselý*. V Brně: Moravské kolo spisovatelů, 1926. s. 40.

⁸⁵ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *O malíři, Polušce a paní: báseň*. Brno: Moravské kolo spisovatelů, 1924. s. 10-11.

⁸⁶ Tamtéž, s. 18.

ovlivnit, zatímco Jáchym se ze světa mohl vrátit kdykoli. Zároveň si v obou skladbách můžeme všimnout kontrastu, zatímco v první básni se o Jáchymovu věrnost bála Juliána, zde je to Froliš, kdo nedůvěřuje své milé. Zda obě postavy, Juliána i Froliš, měly ke svým obavám oprávněný důvod, z děl není patrné, vzhledem k podezřívavosti obou postav lze však usoudit, že k nedodržení věrnosti nebo jejímu náznaku došlo již v minulosti.

Než Froliš odchází na vojnu, upozorňuje Polušku na to, co by ji potkalo, kdyby svému slibu nedostála a na svého milého zapomněla. Zde si zároveň poprvé můžeme všimnout typického rysu balady v podobě provinění - trestu, který by Polušku postihl, kdyby nedodržela svůj příslib. Vyřčená Frolišova hrozba naznačuje neštěstí, ke kterému se celý příběh schyluje.

*„ I kdyby k jinému nutili,
nedáš se, nepovolíš - -
Ach, jak on vybuchl tenkrát
blázínek, divoký Froliš.
- Ej, jestli mě nedočkáš,
strašný přijde na tě hněv -
ej, jestli mě nedočkáš,
poteče krev!“⁸⁷*

K závěru první části básně se setkává malíř s Poluškou, která se mu velmi líbí, a on se proto na Polušku snaží udělat dojem. Poluška velmi rychle zapomene na věrnost, kterou svému milému Frolišovi slíbila a malíři neodolá. Závěr první části se odehrává v humně, kde si Poluška s malířem vyznávají vzájemně lásku, kterou stvrdí také v kostele. Netrvalo dlouho a předzvěst z úvodní části díla se naplnila. Velice rychle Poluška zapomněla na svůj slib věrnosti, který dala Frolišovi. Malíř i Poluška se společně oddávají prvotnímu milostnému vzplanutí a ani jedna z postav nedomýšlí pozdější důsledky svého činu. „*Ve klátech včely, dík jemu vystrojí medově život celý. Svlačcové zvonce, že nebude jasnému štěstí konce.*“⁸⁸

*„Malíř s Poluškou v milování,
huménko je svědkem slibování.
Sluníčko, šalvěj svědčí,
jak přísahal, že z lásky té se nikdy nevyлéčí.“⁸⁹*

Druhá část básně je pojmenována *Co později malíř psal a Poluška zpívala*. Na rozdíl od prvního úseku není rozdělena do jednotlivých slok, ale střídá se zde zpěv Polušky a dopisy,

⁸⁷ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *O malíři, Polušce a paní: báseň*. Brno: Moravské kolo spisovatelů, 1924 s. 19.

⁸⁸ Tamtéž, s. 54.

⁸⁹ Tamtéž, s. 53.

kteřé malíř píše svému příteli. Začátek této části je opět uveden ilustrací Rudy Kubíčka, která tentokrát ztvárňuje postavu Polušky, která je zobrazena jako malíř v prvním úseku v květinovém altánu. Jak z dopisů malíře, tak z Poluščina zpěvu je patrné, že oběma dochází následky svého činu, který byl příliš uspěchaný. Malíř si uvědomuje, že tento kraj pro něj není ten pravý, jelikož zde nemá nikoho, kdo by mu porozuměl a ani zde nenachází inspiraci k tvorbě, kterou na počátku díla pociťoval.

*„ Už skoro nemluví, nemám s kým.
Kdo zde by mi rozuměl, kdo cíle chápal?
Leccos jsem provedl s rozmachem širokým,
jindy d'as vzal všechn pracovní zápal.“⁹⁰*

Ve druhé části skladby si zároveň můžeme všimnout proměny, ke které došlo u malíře. Zatímco na začátku díla přichází do malebného kraje, kterým je ohromen a připadá mu, že pro něj bude jedinečnou inspirací k tvorbě, po vzplanutí se tento pocit nejprve umocňuje, vzápětí však dochází k rychlému vystřízlivění a malířův pohled na tuto věc se velmi rychle mění. Krásný, malebný kraj se v jeho očích proměnil v jednotvárný a nezajímavý. Nenachází zde inspiraci k tvorbě a cítí se nešťastný. V této části díla si můžeme všimnout, jak velkou roli hraje v životě umělce i psychická stránka. V případě, že předpokládáme, že za tak krátkou chvíli nemohlo dojít k tak výrazné změně krajiny, která by již umělce neinspirovala, lze spíše usuzovat, že jádrem celého problému je samotné rozpoložení umělce. Docházíme tedy k závěru, že umělcova inspirace se vytratila ihned po jeho vystřízlivění z rychlého milostného vzplanutí s Poluškou. Je proto evidentní, že v životě umělců hraje významnou roli také stav jejich duše, který v tomto díle konkrétně ovlivňuje malířův pohled na krajinu.

*„ Chytám ty barvy, strakatost krojů, vyšívání,
ať poctivě dělám,
ať v zoufalství švindluju impresemi,
dál nemohu dojít,
či hloub, eh, k čertu, hlava z toho třeští
a nejlépe všecko do pece hodit.“⁹¹*

Stejně jako malíř si i Poluška svůj čin vyčítá. Stále dokola se jí vrací vzpomínka na Froliše, na kterého nemůže přestat myslet. Druhá část příběhu je zakončena modlitbou k Panně Marii, kterou hlavní hrdinka prosí o odpuštění a zároveň doufá, že jí její modlitby pomohou zapomenout na Froliše. Hrdinka si uvědomuje, že svou lásku slíbila malířovi

⁹⁰ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *O malíři, Polušce a paní: báseň*. Brno: Moravské kolo spisovatelů, 1924 s. 59.

⁹¹ Tamtéž, s. 72.

i u oltáře, čímž došlo k závazku, který už nelze jednoduše zrušit. V této části skladby autor čtenáři odhaluje především to, jak může člověka dohnat tíha jeho svědomí a zda jedinec dokáže nést odpovědnost za svá jednání. Často se také můžeme setkat s tím, že jedinci dohnání svým svědomím se v těchto situacích obrací k Bohu, stejně je tomu také v této skladbě.

*„Chodím už jako stín,
v srdci červi
a zloduch navádí:
strhni pouto, servi!
Můj Froliš - - Zachraň mne,
Máti boží milá,
bych naň nemyslila,
bych naň nemyslila!“⁹²*

Třetí, závěrečná část není pojmenovaná a je rozdělena na sedm úseků. Stejně jako předchozí části, i třetí je uvedena ilustrací, tentokrát se jedná o zámeckou paní, se kterou se seznamujeme ve třetím úseku. Na začátku si ihned v úvodu můžeme povšimnout podobnosti veršů s Erbenovým *Vodníkem* nebo Čelakovského *Tomanem a lesní pannou*, kdy Poluška prosí svého muže, aby nešel malovat k horám. Stejně jako matka ve Vodníkovi nebo sestra v Tomanovi a lesní panně, má Poluška zlé tušení. Lze tedy předpokládat, že pro umocnění motivu „špatné předtuchy“ se Buchlovan inspiroval příběhem Erbena i Čelakovského. Ve všech třech případech byla však vždy tím, kdo varoval, žena. Můžeme se proto domnívat, že autoři vždy vycházeli z toho, že tím, kdo mívá častěji předtuchy v podobě špatného pocitu, po kterém následují nevysvětlitelné obavy, jsou ženy.

*„Nechod', muži, k horám dneska,
dneska snadno svede stezka,
dej se raděj v zápolí,
ať mě srdce nebolí.
Do noci se zdržíš v hoře,
bude mi pro tebe hoře.“⁹³*

Z Poluščina tušení lze zároveň odhadnout, jakým směrem se bude příběh dále ubírat. Malíř na její prosby nebere ohled a k horám se vydává. V horách v březovém háji se malíř setkává se zámeckou paní, která ho okamžitě okouzlí. Paní doprovází do zámku, ta mu nabídne, že ji může kdykoli navštívit. Když se vrátí domů, Poluška z jeho očí vyčte, že se jeho láska vytratila. Při pozorném čtení můžeme z díla usoudit již mnohem dříve, že malíř k Polušce nejspíše nikdy žádnou lásku ani necítil, jednalo se spíše o prvotní

⁹² BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *O malíři, Polušce a paní: báseň*. Brno: Moravské kolo spisovatelů, 1924.s. 76.

⁹³ Tamtéž, s. 81.

poblouznění a vzplanutí, nikoli o skutečnou lásku v pravém slova smyslu. Stejná situace je také u Polušky, která si až po své zradě uvědomuje, že její jedinou láskou je Froliš, nikoli malíř.

„ *Když byl u domovních vrat,
přišla Poluška otvírat.
Oči, co dřív rády měly,
cize na ni pohleděly.*“⁹⁴

Malíř zcela propadá lásce se zámeckou paní. Poluška je zoufalá a neví co dělat. Plná beznaděje se rozhodne navštívit čarodějnici (v knize nazývána bohyně) a prosí o radu. Bohyně Polušce radí upéct koláč, po kterém by se malířova láska patřila zase jen Polušce. „ (...) *A když jej sní, po klíně tvém bude hladný jak pes.*“⁹⁵ Tuto nabídku však Poluška odmítá, jelikož o lásku vynucenou kouzlem nestojí. Otázka, která se čtenáři nabízí však je, co vede Polušku k těmto činům? Vezmeme - li v potaz její modlitby k Panně Marii, usoudíme, že svého činu lituje a stále miluje Froliše. Co ji tedy vede k tomu, aby si získala malíře? Svazek před oltářem pro ni může být natolik důležitý závazek, že se ho snaží udržet za každou cenu. Zároveň se však v průběhu příběhu mohly změnit její city vůči malíři, vzhledem k ději příběhu je to však méně pravděpodobné. Další možností je, že Poluška přijímá realitu takovou jaká je a věří, že si cestu k malířovu srdci jednou najde.

Každý jedinec touží po svém životním štěstí. V případě, že se zamyslíme nad otázkou, co je pro nás v životě důležité, co chceme od života, aby pro nás byl smysluplný, naskytne se nám celá řada různých odpovědí, jelikož každý z nás vidí smysl života a štěstí v něčem jiném. A stejně je to i u Polušky, která ze všeho nejvíce touží po jistotě. Životní jistota, která by ji zbavila všech jejích pochyb a zajistila jí tak šťastný život. Jak tuto myšlenku však ve skutečnosti zamýšlel autor, není z knihy patrné.

V úplném závěru třetí části se vrací Froliš z vojny. Po setkání s Poluškou se mu dívka přizná ke všemu, co se v jeho nepřítomnosti událo. Jakmile se Froliš dozví celou pravdu, Polušku zabije, poté se jde sám udat radním pánům. Frolišovým udáním celá báseň končí. Froliš tak naplnil svou hrozbu, kterou zmínil před svým odchodem na vojnu, a sice, že (...) *ej, jestli mě nedočkáš, poteče krev!*“⁹⁶ V případě zabití Polušky se o její smrti v tomto textu zmiňujeme jako o trestu. Je však důležité se zamyslet nad tím, zda její smrt byla opravdu trestem? Jedná se o tragický konec, který je pro baladu typický, domníváme se však, že smrt

⁹⁴ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *O malíři, Polušce a paní: báseň*. Brno: Moravské kolo spisovatelů, 1924.

86.

⁹⁵ Tamtéž, s. 105.

⁹⁶ Tamtéž, s. 19.

pro Polušku nebyla v tomto případě odplatou. Největším potrestáním pro hlavní hrdinku bylo její životní selhání. Ztráta milovaného Froliše kvůli náhlému vzplanutí s malířem, se kterým následuje nešťastný život. Celou situaci umocňují Poluščiny výčitky a vyrovnávání se s vlastním svědomím, což je pro Polušku největším trestem.

*„Nemám slzy, nemám slova,
nemám, co bych zaštkala,
ani panna, ani vdova,
tak jsem tebe dočkala. - Ó !*

(...)

*„Porubal jsem holubičku,
aby více nevrkala,
mně smutnému spat nedala,
holubička bílá – Ó!“⁹⁷*

Tematické zobrazení rodného kraje je na rozdíl od první skladby v tomto díle patrnější. V první skladbě byl evidentní kontrast v zachycení regionu a ciziny, v básni o Jáchymovi jsme se s popisem Slovácka setkali pouze krátce na začátku a na konci skladby, byla zde zachycena a proti sobě postavena dvě prostředí, rodný kraj a kraj cizí, zatímco v básni o Polušce nás tematické zobrazení kraje provází celým příběhem a sehrává pro hlavní děj básně důležitější roli. Poluščin příběh se odehrává na pozadí venkova rodného kraje, do kterého je zasazen děj celé balady, vystavení příběhu tak působí sevřeněji a čtenář může pozorovat, jak se prvně idylicky vykreslená krajina v očích některých postav proměňuje v prostředí plné stísněnosti a sklíčenosti. Ve skutečnosti to však není prostředí, které by se nějakým způsobem proměnilo, ale tuto změnu způsobily zrady a selhání hlavních postav. *„Musí se užírat v nitru svém, sám, zmučený beránek, krotký, s prohranou duší, s přeraženým křídlem a s galejnickou koulí u nohy. Co mělo být inspirace zřídlem, je zdrojem utrpení. Ubohý!“⁹⁸*

Kromě motivu zobrazení rodného kraje je v dílech evidentní také motiv návratu. V básni o Jáchymovi je téma návratu zobrazeno výrazněji a má pro děj důležitější význam. Jáchym opouští svůj rodný kraj a odchází do světa, vrací se až po sedmi letech a jeho milá je již mrtvá. Jáchymovi trvalo sedm let, než si uvědomil, co je pro něj v životě důležité a rozhodl se vrátit domů, kde na něj po celé tyto roky věrně čekala jeho milá, která se jeho návratu ale už nedočkala.

⁹⁷ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *O malíři, Polušce a paní: báseň*. Brno: Moravské kolo spisovatelů, 1924. s.19.

⁹⁸ Tamtéž, s. 65.

*„Ach, jak nerada ona umírala-
družičky moje, kamarádky milé -
milého čekala jsem, nedočkala...
ach, proč jenom ten život byl tak krátký.
A vyříd'te mu, až se domů vrátí,
že splnila jsem, co jsem přislíbila,
naň vzpomínala, kde se asi zdržel,
a každou myšlenkou mu věrná byla.“⁹⁹*

Zatímco u básně o Jáchymovi je motiv návratu spojen především s vystřízlivěním a prozřením hlavního hrdiny, u básně o Polušce souvisí návrat s nedodržením slibu, který dala hlavní hrdinka svému milému a dochází tak k naplnění hrozby z úvodu básně. V obou skladbách se však motiv návratu prolíná zároveň s motivem věrnosti a zrady. Je však zřejmé, že všechny postavy za své zrady zaplatily. Lehkomyslný Jáchym sice prozřel, bylo to však již příliš pozdě a tak o svou lásku Juliánu přišel. Poluška, která sice svému milému věrnost slíbila, následně ji však nedodržela, zaplatila za svoji zradu životem.

Zároveň je na první pohled očividný rozdíl v charakterových vlastnostech hlavních hrdinů. Juliána s Poluškou jsou vykresleny podobně, obě hrdinky v básních působí jako citlivé a zranitelné ženy, u obou je zkoušena jejich věrnost k milým, kde Poluška na rozdíl od Juliány neuspěla. U hlavních hrdinů je však jasný kontrast. Jáchym je lehkomyslný, místy až dětinský mladík, který neřeší žádné problémy a vede bezstarostný život. Na konci u něj však dochází k prozření a určitý způsobem dospívá. Oproti Jáchymovi je Froliš vykreslen jako prudký, horkokrevný muž plný temperamentu, což se nám zároveň potvrzuje na samém konci básně, kdy dostojí svému slovu a Polušku zabije.

U Polušky je také zřetelněji vykreslen baladický ráz skladby, který nás provází v průběhu celého díla. Námětem básně je provinění Polušky, za které následuje nepřiměřený trest. Příběh je provázen ponurým dějem, který v průběhu díla graduje a vede k tragickému konci. Ponurost děje je nejvíce viditelná v druhé části skladby, kdy se po vzplanutí malíře s Poluškou původní optimisticky laděná atmosféra mění v bezútěšnou a skličující. „*Cítím, že něco, že něco prohrávám a stalo se mi jako všem, kdo přišli v tu zem...*“¹⁰⁰ V příběhu se objevuje také nadpřirozená postava v podobě Bohyně, což je další typický znak balady.

Báseň je zároveň proložena krátkými pasážemi pojmenovanými například *Pastel, Dřevoryt, Tempera*. V těchto částech je zjevné, jak autor propojuje literární dílo s malířským uměním. Malířovy malby spisovatel vlastně originálně zachycuje textem. Když si čtenář tyto

⁹⁹ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *O malíři, Polušce a paní: báseň*. Brno: Moravské kolo spisovatelů, 1924. s. 70.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 62.

části čte a zapojí představivost, může si daný obraz představit. Pro lepší představivost autor u každé části uvádí, jakým výtvarným stylem je kresba zpracována - kolorovaná kresba, skizza olejem, aj. Tyto samostatné části nenavazují na příběh, ale zabývají se popisem života lidí na Slovácku. Autor nejenže zasadil hlavní dění básně do známého prostředí, zároveň se mu podařilo do básně zakomponovat oddělené části, které čtenářovi přibližují prostředí, krajinu a život Slovácka, aniž by jakkoli narušovaly kompozici skladby.

*„Dřevoryt
Pod horami pole malé,
pěkný kout, když slunka záře
plně zaplaví jej, ale
málo je to pro domkáře.
Šátek v tyl se svezl tetce,
fěrtoušek si odpásala,
jen tak staré ve barchetce
s motykou se v dílo dala.
Nemá vždy zpěv zvučnou notu,
chudých barev též je kvítí -
A zde musí také v potu,
z půdy lámat živobyťí.“¹⁰¹*

I k básni o Polušce se autor po letech vrátil a přepracoval ji. Konečná verze vyšla roku 1951. Ke změnám došlo především v básnické oblasti, obsahová stránka díla zůstala až na drobné změny zachována. Podle Pavla Portla však provedené změny nebyly vždy zvoleny příliš šťastně. *„Změny, které Buchlovan v textech provedl, jsou dvojího rázu, obsahového a výrazového. Po obsahové stránce jsou rozdíly minimální. První část je doplněna jen o námluvy Polušky, do třetí části je vkomponován dialog na zámecké zahradní slavnosti. Hlubší zásahy autor provedl ve výrazu básnického projevu, ne vždy se však ukázaly jako právě šťastné.“¹⁰²*

Stejně jako báseň o Jáchymovi, i z příběhu o Polušce měla vzniknout opera. V prosinci roku 1939 kontaktoval Bedřicha Beneše Buchlovana advokát Jiří Červený, který se autorovi nejprve svěřuje s tím, že jej kniha velmi zaujala a rád by ji věnoval svým známým k Vánocům. Kniha je však podle jeho slov bohužel rozebrána, a proto se obrací na Buchlovana. *„Obracím se proto na Vás především se zdvořilým dotazem, zda byste nevěděl, kde by knížka tato byla ještě ke koupi. Dále však musím velmi nadšeně, dovědět*

¹⁰¹ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *O malíři, Polušce a paní: báseň*. Brno: Moravské kolo spisovatelů, 1924. s. 49.

¹⁰² PORTL, Pavel. *Bedřich Beneš Buchlovan, známý neznámý*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2005. s. 39. ISBN 80-86185-42-7.

*se nyní Vaši adresu, projeviti Vám srdečné poděkování za požitek, který jste mně prokázal, kdykoli jsem knížku Vaši četl a to bylo mnohokráté.*¹⁰³

Červený se zároveň Buchlovanovi svěřuje se svým záměrem básně zhudebnit. Podle Červeného má v sobě básně *mnoho dramatického*. Navrhuje proto Buchlovanovi možnost vytvoření operního libreta a žádá o svolení, aby s básní mohl provést změny. Libreto by se podle jeho slov vytvořilo u E. F. Buriana. *„Od počátku měl jsem pocit, že s knížkou tou mělo by se něco podniknouti. Jsem star divadlník, snad mě znáte z dob bývalé Červené Sedmy a v poslední době pokusil jsem se s přítelem Razovem o dramatisaci povídky Boženy Němcové Divá Bára. Také Vaše knížka má v sobě mnoho dramatického.*¹⁰⁴

Červený kvůli zhudebnění Polušky udržoval s Buchlovanem korespondenci až do roku 1953. I přesto, že autor provedl v básni mnoho změn a vytvořil tak z básně v podstatě nové dílo, opery se okolí nikdy nedočkal. *„Naposledy psal Červený do Uherského Hradiště v únoru 1953 – jako vždy jeho optimismus převážil nad pochybnostmi a soudností. Po více než dvanáctiletém zvažování, přepisování a hledání se hra nedočkala zhudebnění, natož inscenování na divadelních prknech.*¹⁰⁵

3. 2. Výběr z prózy

Prozaická tvorba je pro BBB typická. V rámci regionálního díla jsou z prozaických knih nejvýznamnější především jeho vlastivědně zaměřené knihy a pověsti, mimo tato díla nese však důležitý význam také tvorba pro děti a mládež, která zůstává populární dodnes.

3. 2. 1. Buchlovská knížka

*„Ve stínu tohoto přátelsky tichého cimbuří ovívají mne temné pověsti starých časů. Zde, zdá se, čas života pomaleji ubíhá, zelená se mně jako osení minulosti, kde odvážné činy a rytířské chování kdysi přinášely vavříny nesmrtelnosti, kde veselá zmužilost drsnou cestu prohrabávají pravěku mocné postavy.*¹⁰⁶

J. Müller

¹⁰³ Pozůstalost Bedřicha Beneše Buchlovana, Sbírkový fond Slováckého muzea v Uherském Hradišti, H531, nestránkováno.

¹⁰⁴ Tamtéž, H531, nestránkováno.

¹⁰⁵ PORTL, Pavel. *Bedřich Beneš Buchlovan, známý neznámý*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2005. s. 44. ISBN 80-86185-42-7.

¹⁰⁶ MÜLLER, J. *Die Herrenburg Buchlau im gesegnetem Marchlande*. Prag 1837.

Buchlovská knížka je sbírka pověstí, které se vážou ke slavnému hradu Buchlovu. Toto Buchlovanovo dílo můžeme označit za nejpopulárnější z jeho regionální tvorby. Kniha byla vytvořena především pro děti a mládež, dodnes se však ukazuje, že má své příznivce i mezi dospělými. Podle výzkumu Pavla Portla z roku 2004, který zjišťoval, co lidé ještě dnes vědí o Buchlovanovi, byla z jeho díla nejčastěji uváděna právě *Buchlovská knížka*.¹⁰⁷

Kniha byla vydána roku 1918 ve Bzenci Karlem Dvořáčkem. *Buchlovská knížka* obsahuje celkem 7 pověstí – *Lípa neviny*, *Zbojníci*, *Muzikus Arkleb*, *Poklady*, *Buchlovská prorada*, *Paní v závoji* a *Pohádka z balkonu hraběnky Ludmily*. Knihu autor věnuje příteli Josefu Hladkému. „*Příteli Josefu Hladkému na vzpomínku společných procházek pod Buchlovem.*“¹⁰⁸

Spisovateli Jindřichu Spáčilovi se při vzpomínce na své rodné město, do kterého se po válce vrátil, jako první vybaví vzpomínka na Buchlovanovu *Buchlovskou knížku*, která po svém vydání v roce 1918 působila svým krásným obalem, ale zároveň také obsahem spíše jako zjevení. „*Bylo to na samém konci památného roku 1918, když jsem se vracel jako voják první světové války domů, přímo z hasínající bitvy u francouzského Verdunu, s hlavou plnou válečných hrůz a poválečného zmatku. V mém rodném městečku Kvasicích mi tehdy vběhlo do cesty jedno z prvních literárních děl nového života: Buchlovská knížka se sbírkou pověstí o staroslavném hradu, kterou napsal Bedřich Beneš Buchlovan. Hluboko v mém bibliofilském povědomí dosud tkví obraz té sličné knížky, první bibliofilie, kterou jsem kdy viděl: obal překrásně modrý a na něm zlatem vtištěná ornamentika grafika Dvořáčka, poplatná ještě secesi, uvnitř na bělostném papíře, o němž dosud nevím, odkud, z kterých zdrojů byl na konci válečných let vydupán, záhlaví jednotlivých kapitol v sličné perokresbě s girlandami rostlinných ornamentů, autor; výtvarník, tiskař, všechno do sebe zapadalo, podávalo si ruce. A od těch časů, když jsem jezdil do Hradiště, a bývalo to často (...), bývalo Uherské Hraditě alfou i omegou hnutí za krásnou knihu, sličnou obsahem i zevní úpravou.*“¹⁰⁹

Děj pověstí *Buchlovské knížky* se odehrává nejen na hradě Buchlovu, ale také v jeho okolí. V knize se prolínají postavy z různých koutů Slovácka, kterými jsou například stříbrnický starosta, obyvatelé Tupes nebo Buchlovic. Autor kromě konkrétních měst a vesnic popisuje také přírodu a krajinu, která dokresluje Slovácko. Pohled na svatý Antonínek, pásmo Karpat s Javořinou, lesy a pole pod hradem Buchlovem. Všechny tyto krásy jsou obyvatelům

¹⁰⁷ Autor svůj výzkum nenazývá vědeckým, dle jeho slov se jedná spíše o vědomě cílenou účelovou sondu. Výsledky jsou zachyceny v jeho knize Bedřich Beneše Buchlovan, známý neznámý.

¹⁰⁸ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Buchlovská knížka: pověsti*. Bzenec: Karel Dvořáček, 1918. s. 7.

¹⁰⁹ SPÁČIL, Jindřich. Hradištská kolébka moravských knihomilů. *Zpravodaj města Uherské Hradiště*, 1975, č. 4.

Slovácka více než známy, a proto může mít pro místní čtenáře čtení této knihy i citový význam. „*Modré nebe bylo nad šerými zdi starého Buchlova a nad celým slováckým krajem. Pod hradem les, pak pole a sady po návrších, v kotlině městečko v samém stromoví, vystupuje z něho kostelní věž a měděné střechy na zámku. A ještě poněkud dále bílá silnice do kraje, pak nížina posetá dědinami: města vidíš, Hradiště, Ostroh, za řekou Moravou zase lesík, kopce, svatý Antoníněk a posléze až na obzoru modravé pásmo Karpat s Javořinou. Nejkrásnější část Slovácka se tu prostírá před očima.*“¹¹⁰

Nejznámější z Buchlovské knížky je pověst o *Lípě nevinny*. Tato pověst existuje ve dvou verzích. První a zároveň známější zachytil také BBB. Kromě toho, že je pověst mezi obyvateli Uherskohradištského regionu velmi známá, vypráví se také při prohlídce krásného hradu Buchlova. Pověst zachycuje příběh statečného mladíka Vlčka, který byl osobním zbrojnošem pana Jindřicha Praktického ze Zástřizlu.

Jednoho dne vyslal pán Vlčka s dopisem do Napajedel, když se Vlček pozdě večer vracel velehradskými lesy, byl napaden dvěma neznámými muži. Vlčkovi při napadení pomohl myslivec Václav Pekař z Tupes, od toho okamžiku se z obou mužů stali přátelé. Své přátelství však museli skrývat, jelikož v té době byly spory mezi Jindřichem ze Zástřizlu, který přál vzdělání a studiu a mezi panem Jakubem Bílským z Bělé, který byl velehradským opatem. A právě pro opatovy myslivce kradli buchlovští poddaní hrozny.

Najednou se začalo v buchlovských lesích pytláčit, a tak dal pan Jindřich rozkaz svým myslivcům, aby pytláka dopadli. Těm se to však dlouhou dobu nedařilo. Jednoho podzimního večera si vyjel pan Jindřich na lov. V lese se pan Jindřich setkal s Václavem Pekařem, a jelikož se domníval, že mu jde o život, na Pekaře zaútočil. Václav Pekař se dal na útěk a nebyl dopaden. Později však vyšlo najevo, že se Vlček s Pekařem přátelil, a tak pan Jindřich nabyl dojmu, že Vlček nechal Pekaře utéct schválně. Nechal proto Vlčka dát do vězení a i přesto, že se Vlček snažil dokázat svou nevinu, byl mučen a nakonec odsouzen k trestu smrti. „*Nezdařilo se polapiti ho. Protože však vyšlo najevo, že Vlček s Pekařem tovaryšil, vzniklo v panu Jindřichovi podezření, že spolu byli srozuměni a Vlček Pekaře že úmyslně nechal uniknouti.*“¹¹¹

Když Vlčka vedli na popravu, požádal mladík o poslední přání, které mělo dokázat jeho nevinu. Ukázal na malou lipku s opadaným listím a řekl, že ji před očima soudců

¹¹⁰ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Buchlovská knížka: pověsti*. Bzenec: Karel Dvořáček, 1918. s. 9-10.

¹¹¹ Tamtéž, s. 13.

vyhrabe a zasadí korunou do země. Do příštího jara se lipka zazelená a bude růst kořeny vzhůru jako důkaz jeho nevinu.

Soudci se nakonec rozhodli Vlčkovu přání splnit. Příští jaro se na kořenech lipky objevily první zelené pupence a narostlo na ní listí. Vlček byl ihned propuštěn z vězení, prohlásili ho za nevinného a pan Jindřich mu ještě věnoval náhradu za nepříjemnosti, které mu byly způsobeny. „*Lípa dodnes tu stojí široce rozkošacena a čtyři sta let, tklivý svědek jak vratké bývají lidské soudy a že Bůh spravedlivému zahynouti nedá, než přichrání jej mocně v hodině nebezpečství smrti, neb divem nevinu jeho prokáže.*“¹¹²

Lípa, o které se píše v Buchlovanově pověsti, stojí na nádvoří hradu Buchlova dodnes. I přesto, že zde lípa stojí již několik století, je stále zdravá. Návštěvníci Buchlova se mohou při prohlídce hradu sami přesvědčit, že tvar větví stromu připomíná opravdu spíše kořeny než korunu stromu. Pověst *O lípě nevinu* je na Uherskohradištsku tak proslulá, že se často můžeme domnívat, že se nejedná jen o pověst, ale přímo o historickou událost. Důvodem je právě živý důkaz v podobě lípy. „*Pohlédneme-li i dnes na její kmen, dole zúžený a ke koruně mohutnějící do podivuhodně propleteného větvoví, neubráníme se ani my pocitu, který zažívali už naši předkové, že totiž hledíme do kořenů.*“¹¹³

Pověst má tedy dvě varianty. První z variant, kterou popisuje i BBB, vypráví, že se lípa zasazená kořeny vzhůru do roka zazelená, ve druhé variantě, která je zároveň mladší, se stane zázrak a lípa se zazelená okamžitě. Rozdíl v tomto odlišném vyložení pověsti souvisí především s prostředím, ze kterého verze pocházejí. Zatímco první verze pochází z prostředí světského, druhá pochází naopak z prostředí náboženského Velehradu. Zde jsou zřejmé napjaté vztahy mezi Buchlovem a Velehradem, které byly naznačeny již v počátku příběhu, kde proti sobě stojí Jindřichem ze Zástřizlu a velehradský opat Jakub Bílský z Bělé. Spory, které probíhaly mezi oběma stranami, ztrpčovaly život zejména poddaným, což dokládají také stížnosti, které jsou dochovány dodnes. Zástřizlové byly výraznými osobnostmi a jejich panování se řadí k nejzajímavějším událostem v historii hradu Buchlova.

Buchlovan však nebyl prvním autorem, který se o *Lípě nevinu* ve svém díle zmiňuje. První zmínka o této lípě se objevila už v roce 1863 u Vincence Brandla. Vincenc Brandl byl historik, především však působil jako moravský zemský archivář a zabýval se moravským místopisem a dějinami. O lípě se zmínil ve své knize *Knihy pro každého Moravana*, která

¹¹² BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Buchlovská knížka: pověsti*. Bzenec: Karel Dvořáček, 1918. s. 14.

¹¹³ ŽIŽLAVSKÝ, Bořek. *Buchlov: historie a příběhy hradu*. 1. vyd. Hýsly: Alcor Puzzle, 2006. s. 49-50. ISBN 80-86923-11-8.

se zabývá dějinami Moravy do roku 1863. Brandl na rozdíl od Buchlovana však příběh o lípě nezpracovává formou pověsti, ale zařazuje jej v rámci kapitoly, ve které se věnuje popisu důležitých moravských míst. Příběh zde není zachycen celý, ale pouze jeho závěrečná část.

Brandl ve svém díle popisuje příběh až v momentu, kdy je Vlček odsouzen a jako důkaz své nevinny chce zasadit lípu korunou do země. Poté, co se opravdu lípa zazelená, je Vlček propuštěn. Autor oproti BBB zmiňuje také fakt, že se jedná o lípu františkánskou, která je typická právě pro Moravu. Františkánskou lípu vysazovali františkánští mniši, kteří od poloviny 18. století pobývali na hradě Buchlově. I přesto, že Brandl příběh na svou dobu zpracoval velmi čtivě a zajímavě, Buchlovanovo ztvárnění je z literárního hlediska významnější. „*Na tarase před branou do vnitra hradu vedoucí je čtverhranný kámen, na němž loveckým právem odsouzení posledního občerstvení požívali. Kámen tento zastíněn jest košatou lipou, kterou prý jakýsi mladík Vlček, k smrti nevinně odsouzený, s kořeny vzhůru na skalnaté zdejší půdě zasadil, by soud o nevinnosti své přesvědčil, tvrdě, že lípa se ujme, což prý skutečně se stalo a mladíku život zachránilo.*“¹¹⁴

Spisovatelem, který pověst o *Lípě nevinny* sepsal ještě před BBB podrobněji a uvedl popis celé události, nikoli jen části, byl Jan Evangelista Chadt – Ševětínský. Ševětínský byl lesníkem, který se zabýval především lesnickou historií, v rámci své vědecké činnosti dokončil roku 1913 knihu *Dějiny lesů a lesnictví*. Součástí tohoto rozsáhlého díla je první podrobnější zpracování pověsti o *Lípě nevinny*. I přesto, že mezi vydáním Ševětínského verze pověsti a mezi pověstí BBB je rozdíl jen šesti let, jeví se Buchlovanovo zpracování lepší, jelikož autor používá srozumitelnější jazyk a pro oživení děje využívá také přímou řeč, zatímco v textu od Ševětínského se často objevují přechodníky, uspořádání a spojování vět pak místy působí chaoticky a může mladšímu čtenáři znesnadnit četbu.

Nejvýznamnější osobností, která chtěla pověst o *Lípě nevinny* zpracovat, byl Svatopluk Čech. Svatopluk Čech v roce 1881 pobýval na Slovácku, konkrétně ve vesničce Tupesy, a jelikož ho hrad Buchlov natolik zaujal, rozhodl se také on příběh sepsat. Z důvodů, které nejsou známy, však k dokončení díla nakonec nedošlo a z Čechovy práce se dochovala pouze úvodní část práce *Soud na Buchlově*. I z této krátké dochované verze je evidentní, že by se jednalo zase o nový způsob zachycení této jedinečné pověsti a právem by jí patřilo místo v místní regionální literatuře. Svatopluk Čech se na rozdíl od prozaických zpracování ve své veršované skladbě věnuje také popisu, a to prostředí, ale i lípy samotné. Popis lípy může

¹¹⁴ BRANDL, Vincenc. *Knihy pro každého Moravana*. 2. rozmnožené vyd. V Brně: Nákladem Matice Moravské, 1892. s. 310.

čtenář v prozaickém zpracování postrádat, jelikož se jedná o přírodní úkaz a zaslouží si delší komentář, jako je tomu například u Čecha. Konečného zpracování se však čtenáři nikdy nedočkali.

*„Jako v romantiky tajném klíně
odpočíván v šerých věží stíně
na buchlovské hradní terase.
Pode mnou se pomoravská niva
klasů zlatem, révou pousmívá
a sbor Karpat v dáli modrá se.
Sedím na kamenné lávce šedé
při kamenném starodávném stole,
nade mnou krov lehký lípa přede,
mnohou berlou podepřena v kole.
Divná 's lípo! Větve hadovité
od kmenu se vodorovně šíří
na podporách, spoře listím kryté
a kol tebe z půdy zeleň týří,
zdá se, jak bys hlavou v zemi tkvěla,
listnaté kořání vzduchem střela...“¹¹⁵*

Pověsti Buchlovské knížky bychom z hlediska typologie pověstí zařadili mezi pověsti regionální, jelikož hlavní osou děje je hrad Buchlov a jeho okolí a čtenáři mohou postupně odhalovat tajemství, která jsou s tímto místem spojena. Regionální pověsti jsou mezi lidmi velmi oblíbené, obzvláště jde-li o děti, jelikož se jejich děj odehrává ve známém prostředí a čtenář si jej tak může spojit s konkrétním místem.

V regionálních pověstech se velmi často prolínají historické motivy s motivy nejrůznějších pověr, které se k danému místu váží. Proto je pro tyto pověsti typický výskyt pověrečných postav, kterými je například bílá paní. Stejně je tomu také v Buchlovské knížce. *„Nevím, je-li to táž bílá paní, která se kdysi zjevovala ve výklenku hradní síně urozeným pánům buchlovským, či snad jiná, již vidali někdy obyčejní lidé z Buchlovic. O bílé paní na hradě zvláštního nic se nevypravuje, ale toto se povídalo v Buchlovicích.“¹¹⁶*

BBB pracoval velkou část života jako učitel, a jelikož pověst dodnes patří k formám, jak lze zpěstit výuku žáků na základních i středních školách, není proto překvapením, že se jimi zabýval také Buchlovan. Ve své tvorbě se často zaměřoval na didaktické texty, které sloužily k doplnění a oživení výuky na školách. Jeho záměrem bylo žáky především zaujmout, což je také jeden z důvodů sepsání regionálních pověstí. Regionální pověsti často

¹¹⁵ ŽIŽLAVSKÝ, Bořek. *Buchlov: historie a příběhy hradu*. 1. vyd. Hýsly: Alcor Puzzle, 2006. s. 197. ISBN 80-86923-11-8.

¹¹⁶ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Buchlovská knížka: pověsti*. Bzenec: Karel Dvořáček, 1918. s. 33.

obsahují historická fakta, která pomáhají žákům daný historický děj a události v jejich kraji dokreslit a pochopit tak historické dění.

Kniha *Buchlovská knížka* patří k nejpobulárnějším Buchlovanovým dílům. Proto došlo v roce 1991 k přetisku původního vydání z roku 1918. Kniha vyšla pod názvem *Buchlovská knížka: pověsti*. Pověsti si čtenáři knihovny Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti mohou kdykoli vypůjčit. *Buchlovskou knížku* nalezneme jak v oddělení pro dospělé, tak také v oddělení pro děti.

„*Poutník se zamyslí, a když se probral, neviděl již pastýře v hoře. Ani cestičky nebyly již tajuplné, ani houštiny neuděsovaly, že z poza nich náhle něco divného vyskočí. Před ním vlní se hřbety hor jeden za druhým, kam jen oko dohlédne, temné smrčiny i seče, v nichž zabělá se zbylá břízka, lesy střílecké, v nichž trčí někde trosky hradu, lesy koryčanské s troskou Cimburku. A nade vším bylo ticho, ticho krásných lesů. A když se ohlédl nazpět, nespátril již přízraku bledé princezny a brány hradu byly široce rozevřeny pro všechny.*“¹¹⁷

3. 2. 2. Oživené kameny a střípky

Kniha *Oživené kameny a střípky* s podtitulem *Obrázky z dávnověku* vyšla roku 1931 v Brně. Kniha byla vydána Ústředním spolkem jednot učitelských na Moravě a v Brně, kresbami knihu doplnil Jan Konůpek. Kniha zachycuje oživený obraz minulosti uherskohradištského kraje a je rozdělena do tří částí: *Dvojí setkání*, *Na Holém kopci* a *Velký Tudun a malý Grebeň*. Každá z těchto tří částí se odehrává v jiné době, přičemž je děj řazen chronologicky za sebe. Příběhy se odehrávají v uherskohradištském regionu. Dva z těchto příběhů, konkrétně první a třetí, jsou situovány přímo do Uherského Hradiště. Místa, na kterých se hlavní děj knihy odehrává, si Buchlovan ne zvolil náhodně. Každý z příběhů umístil autor na místo, kde probíhaly archeologické výzkumy a on z nich tak mohl vycházet a opírat se o ně.

V roce 1931 to však nebylo poprvé, kdy se čtenářům tyto tři příběhy dostaly do rukou. Podle poznámky samotného autora, která je součástí prvního knižního vydání, byly příběhy otisknuty časopisecky již ve dvacátých letech ve vlastivědném sborníku věnovaném Slovákku *Zahrada Moravy*. Buchlovan tyto příběhy vytvořil na žádost redaktora M. S. Dobiáše, aby dětem a mladistvým přiblížil dávné doby v jejich kraji.

¹¹⁷ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Buchlovská knížka: pověsti*. Bzenec: Karel Dvořáček, 1918. s. 46. 61

„Do tohoto časopisu napsal jsem na žádost redaktora M. S. Dobiáše příběhy z dávnověku, aby mládeži předvedly názorně ony věky v našem kraji. Šlo také o to, podati ukázkou, jak lze po příkladu Ed. Štorcha, Lad. Horáka i skvělého oživovatele epoch dávno minulých R. R. Hofmeistera měrou ovšem daleko skromnější lokalizovat obrazy pravěku, učiniti je názornějšími. Podobně lze si umístiti obsah těchto příběhů i v jiných krajích. A k beletristickému vyšperkování vedla snaha, napnouti trochu zvědavost a upoutati pozornost mladých čtenářů.“¹¹⁸

První část nazvaná Dvojí setkání je situována do doby kamenné a je ze všech tří úseků nejkratší. Autor nás v této povídce seznamuje s běžným životem pravěkých lidí v době kamenné, konkrétně popisuje události mařatské tlupy. Ihned v úvodu si můžeme všimnout, že autor pracuje především s popisem, a to jak u běžných denních činností, tak také u jednotlivých postav. Je evidentní, že si byl autor vědom tématu, které zpracovává a plně si uvědomoval, že zachytit příběh z pravěku by bez popisu nebylo úplně ideální. Kniha je totiž určena pro dětského čtenáře, u kterého hraje hlavní roli především jeho představivost, kterou může podrobný popis ještě více podnítit. „*Náčelník mařatské tlupy, jež tábořila již kolik měsíců v záhybu malého údolíčka, seděl nehybně u malého ohně. Múgh Múgh, což značilo Veliký Býk, neboť schvátíl kdysi divokého buvola za rohy holýma rukama, byl spokojen. Hubu měl zamaštěnou a kolem dokola se válely odhozené roztržštěné kosti, ze kterých právě s mnohým pomlaskáváním vysál morek.*“¹¹⁹

Děj první části není příliš rozvinut. Autor krátce popisuje putování mařatské tlupy na sever, v momentě kdy se v knize objevuje první zápleтка v podobě lovu mamuta, Buchlovan příběh ukončuje. I z tohoto důvodu bývá tato povídka označována za nejméně zdařilou. Domníváme se, že důvodem k menšímu rozsahu první povídky bylo nejspíše malé množství informací, ze kterých mohl Buchlovan k danému historickému období čerpat. „*Nejhorsí (protože nejméně snadná) je první povídka Dvojí setkání, některými představami ještě poplatná Hofmesterovi: vystupují tu obligátní Dlouholebci, nápadní podle Buchlovana i zjevem s lebkou delší dozadu než na přič (jako by to bylo na první pohled vidět) a jinak neandrtálského vzhledu, s nástroji z oštípaných kamenů a krátkými, jednoslabičnými slovy neumělými a nelibozvučnými (stopa, muž a zvíře, spolu jít, tam jít pořád – uff!).*“¹²⁰

¹¹⁸ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Oživené kameny a střípky: Obrázky z dávnověku*. Brno: Vydav. odbor Ú.S.J.U. na Mor., 1931. Doslov, nestránkováno.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 11.

¹²⁰ SKLENÁŘ, Karel. *Bohové, hroby a učitelé: cesty českých spisovatelů do pravěku*. Vyd. 1. Praha: Libri, 2003. s. 351-352. ISBN 80-7277-158-2.

Prvně naznačený boj lidí s mamutem se nakonec neodehraje. Příběh je zakončen sprádaním plánů pravěkých lidí, jak mamuta uloví. Z první části je již od počátku evidentní, že autor nemá dostatečné základy, na kterých by mohl příběh vystavět, a proto některé části příběhu působí nepropracovaně, místy až triviálně. „*Tak se hrstka lidí rozletěla všemi směry. Lovec zbaven lidských nepřátel a uklidiv se s cesty zvířeti spěchal k napajedelské soutěsce se zvěstí, že spatřil mamuta.*“¹²¹

Příběh *Dvojí setkání* se odehrává v Mařaticích, které tvoří již více než 65 let jednu z městských částí Uherského Hradiště. Autor se v příběhu zmiňuje o mařatské tlupě, která se vydává po stopách mamuta. Inspirací v tomto příběhu autorovi byly nálezy ze Stanclovy mařatické cihelny. Zde se při kopání našel mamutí kel a část lebky. Podle archeologa a paleontologa Martina Kříže, který daný nález popsal, se zvíře stalo obětí nějakého velkého zvířete. Tímto zvířetem mohl být například velký jeskynní medvěd, který se právě objevuje v Buchlovanově příběhu.

Druhá část nazvaná *Na Holém kopci* je ze všech tří povídek nejrozvinutější a nepropracovanější. V příběhu se prolíná doba kamenná, která pomalu přechází v dobu bronzovou. Kromě popisu činností pravěkých lidí v této povídce již nechybí ani zápletka a gradace děje, kterou může čtenář postrádat v první povídce. Název povídky čtenáři napovídá, že osadou tohoto rodu je hradiště nacházející se na Holém kopci Buchlovic, který se zde autor snaží zachytit a rekonstruovat.

Začátek druhé části je zaměřen na střet pravěkých lidí s medvědem a následně také jejich boj. V popisu této události je patrná gradace děje a zároveň sílí ve čtenáři napětí. „*Medvěd odvrátiv se zatím od muže, který bezvládně ležel na zemi, vzpřímil se v celé své mohutnosti, roztáhl tlapy, aby nového nepřítele přitiskl v smrtící objetí. A jak tak na vteřinu stanul bez hnutí a obrácen celou šířkou trupu proti člověku, ten jako blesk skočil k němu, a druhý skok na bok – medvěd se zarazí jako na podiv, co to má znamenat, ale již se spouští, bezvládně zamává tlapami, hroutí se – mezi čtvrtým a pátým žebrem tkví mu pevně vražená dýka bronzová.*“¹²² V závěru části se na hradisku začínají objevovat kupci, což má za následek vzrušení, které se šíří městem. Příběh, ačkoli je na první pohled zdařilejší než ten předchozí, je opět vylíčen až příliš jednoduše a nenáročně.

¹²¹ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Oživené kameny a střípky: Obrázky z dávnověku*. Brno: Vydav. odbor Ú.S.J.U. na Mor., 1931, s. 25.

¹²² Tamtéž, s. 35.

I v příběhu *Na Holém kopci* se autor opírá o archeologické výzkumy. Holý kopec je přírodní rezervace nacházející se v pohoří Chřiby. Byly zde nalezeny pozůstatky z doby bronzové, jejichž zkoumáním se zabýval moravský archeolog Inocenc Ladislav Červinka.

Poslední povídka *Velký Tudun a malý Grebeň* s podtitulem *Povídka z doby avarské* popisuje příjezd Avarů na Moravu. Na rozdíl od dvou prvních povídek se v této závěrečné části dostávají do popředí dětští hrdinové, kteří jsou zároveň také hlavními postavami příběhu. Dětského hrdinu v hlavní roli jsme v prvních dvou povídkách zcela postrádali. „*Třetí příběh Velký Tudun a malý Grebeň, povídka z doby avarské, je už klasicky dobrodružný na způsob Hrdiny Nika. Autor s úlevou využívá historické situace a jmen historických osob včetně knížete Sába. Tady konečně trojice hochů ze slovanské rybářské osady při řece Moravě dostává trochu více příležitosti zasáhnout do děje, naplněného statečným bojem s Avary.*“¹²³ Domníváme se, že pro dětského čtenáře hraje hlavní postava důležitou roli. Děti a mládež mají tendenci se s hlavními postavami často ztotožňovat a často si sami sebe v roli hrdiny představují. V prvních dvou povídkách, kde Buchlovan jasně nevyčlenil hlavního hrdinu, se však dětský čtenář nemá s kým ztotožnit.

Hlavními postavami je trojice chlapců z Rybáren, kterými jsou Grebeň, Chajda a Šaña. Těm se podaří osvobodit avarské zajatce, v důsledku toho se rozpoutává divoký hon avarů. „*Tudunovi vyrazil úzkostný pot na čele, když viděl tuto smrt svého bojovníka. Byl již uštván. Ať se kamkoli pohnul, ať kličkoval sebe důmyslněji, vždy shledal, že buď je mu někdo znenadáni zase v patách v okamžiku, kdy si chtěl trochu oddechnout, nebo že mu nadbíhá jeho nepřítel – jakési klučisko, řídící běh toho pomstou zapáleného Hanáka. Což může uniknout avarský Tudun v těchto lukách rybářskému Grebeňovi, který je tady doma a zná každičkou píď země??*“¹²⁴

Poslední povídka z doby avarské se opírá o archeologické výzkumy Antonína Zelnitiuse, který se jako jeden z mnoha badatelů zabýval místy, kde se v 9. století nacházel Veligrad, který byl jedním z hlavních center Velkomoravské říše. A v této části se nacházely také Rybárny z Buchlovanova třetího příběhu. Ty jsou součástí Uherského Hradiště a nacházejí se na pravém břehu řeky Moravy. Název Rybárny tato část získala ještě před vznikem Veligradu kvůli rybářům, kteří se na tomto místě usadili.

¹²³ SKLENÁŘ, Karel. *Bohové, hroby a učitelé: cesty českých spisovatelů do pravěku*. Vyd. 1. Praha: Libri, 2003. s. 352. ISBN 80-7277-158-2 .

¹²⁴ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Oživené kameny a střípky: Obrázky z dávnověku*. Brno: Vydav. odbor Ú.S.J.U. na Mor., 1931. s. 97.

„Tři příběhy Bedřicha Beneše Buchlovana jsou nejen zábavným a poučným čtením s didaktickým, vzdělávacím záměrem. Dnes, kdy si informace o prehistorii dovedeme vygooglovat na internetu, jsou především cenným návodem, jak se za pomoci vlastní obrazotvornosti dívat na krajinu, do níž generace našich předků vepsaly příběhy svého života, svých radostí i strastí na nelehké cestě dějinami dneška. Uvědomíme-li si, že každý z nás je jen malým článkem předlouhého řetězu generací a že krajinu, do níž jsme se narodili, nevlastníme, ale máme ji jen na malý okamžik svého bytí propůjčenou a v našich rodinách již dorůstají vnuci a pravnuci, kterým ji jednou jednoho dne předáme, budeme k ní možná šetrnější a ohleduplnější.. Ať se naši potomci za nás nemusejí červenat studem, až jim jednou krajina začne vyprávět příběhy naše.“¹²⁵

Záměrem Buchlovana v této knize bylo nejenom čtenáře zaujmout a pobavit, ale také originálním způsobem zpracovat životy našich předků. V díle se vedle funkce didaktické a poznávací prolíná také funkce estetická. Je proto evidentní, že záměrem nebyla pouze nenásilná forma poučení a seznámení s historickými fakty, ale zároveň se zde také klade důraz na rozvíjení čtenářovy fantazie a na zábavnou složku. V knize se čtenář dočte o tom, jak naši předkové žili, jaké předměty používali, jak vypadala jejich obydli a jaké měli zbraně. Je tedy zřejmé, že se autor snažil především o to, zprostředkovat čtenáři skrze poutavý příběh základní představu o životě pravěkých lidí a jejich kultuře.

Literárním vzorem byl Buchlovanovi spisovatel Eduard Štorch. *Oživené kameny a střípky* bývají přirovnávány ke Štorchově dílu *Člověk diluviální*. *Člověk diluviální* vyšel v roce 1906, mohl tedy opravdu Buchlovanovy posloužit jako inspirace. Dílo *Člověk diluviální* dnes čtenáři znají pod názvem *Lovci mamutů*. Jelikož prvotní název nezněl příliš lákavě, Štorch proto knihu později přejmenoval.

Vzhledem k počtu Štorchových epigonů a jeho kvalitní práci by se mohlo zdát, že v této tematice bude obtížné vyniknout. Buchlovanovi se to však podařilo, dokonce bývá často ke Štorchovi přirovnáván a nazýván „moravským Štorchem“. „*Naštěstí si moc nevzal z Hofmeistera, naopak, je to celý Štorch i s lokalizací v prvotním důsledném duchu Člověka diluviálního (mařatská tlupa, bukovinský prales) a ve srovnání s jinými epigony je natolik dobrý, že by mohl být moravským Štorchem, kdyby nešlo jen o tři nevelké povídky s dětskými hrdiny, kteří ale nejsou nositeli děje.*“¹²⁶

¹²⁵ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Na holém kopci*. Vydání druhé. V Uherském Hradišti: Spolek přátel literatury a Knihovny Bedřicha Beneše Buchlovana, 2015. s. 4. Návraty; svazek 4. ISBN 978-80-903098-6-9.

¹²⁶ SKLENÁŘ, Karel. *Bohové, hroby a učitelé: cesty českých spisovatelů do pravěku*. Vyd. 1. Praha: Libri, 2003. s. 350 - 351. ISBN 80-7277-158-2 .

I přesto, že je však někdy Buchlovan ke Štorchovi přirovnáván, jeho kvalit nedosahuje. Buchlovanovi se v celé knize nedaří dostatečně dobře kombinovat beletristické dílo s archeologickými informacemi. V porovnání například se Štorchovým *Bronzovým pokladem* působí Buchlovanův děj až příliš prvoplánově. Štorch ve své knize také vykresluje dobu bronzovou, objevuje se zde dokonce i nález jehlic, které slouží ke spínání oděvů, jako tomu bylo u BBB. Štorch však k příběhu přistupuje originálněji a celé jeho dílo dovádí k dokonalosti osobitá postava dětského hrdiny Skrčka, se kterým se na rozdíl od Buchlovanových hlavních postav čtenář mnohem lépe ztotožní.

Knih *Oživené kameny a střípky* vyšla ještě jedenkrát v roce 2015. Bylo to k příležitosti jubilea 130 let od narození BBB. Kniha vyšla pod názvem *Na Holém kopci* a byla převyprávěna regionálním autorem Jiřím Jilíkem, aby byla pro děti a mládež lépe srozumitelná. Knihu vydal Spolek přátel literatury a Knihovny Bedřicha Beneše Buchlovana a je doplněna o nové ilustrace, jejichž autorkou je Kamila Brůčková, která v Uherském Hradišti studuje a ilustrace k této knize jsou tak její první prací v oboru. „*Milý čtenáři, knihou na Holém kopci chceme tobě připomenout jubileum významné uherskohradištské kulturní osobnosti Bedřicha Beneše Buchlovana, od jehož narození uplynulo právě letos 130 let. Po Bedřichu Beneši Buchlovanovi nese jméno také knihovna, kterou možná navštívuješ.*“¹²⁷

Nové vydání knihy pod názvem *Na Holém kopci* prošlo grafickými, ale především jazykovými úpravami. Z hlediska grafických úprav získala kniha především úplně nový vzhled, který pozornost malých čtenářů upoutá dozajista více, než tomu bylo u původního vydání. Zároveň je také v novém vydání přehledněji zvoleno uspořádání jednotlivých příběhů. Zatímco v knize z roku 1931 poznáme nový příběh pouze odlišením většího písma a text pokračuje ihned pod nadpisem, v novém vydání z roku 2015 má název každého příběhu vyčleněnou samostatnou stranu i s ilustrací, kniha tak již na první pohled působí přehledněji a systematičtěji.

Významnější z literárního hlediska jsou však úpravy jazykové. Regionální autor Jiří Jilík, který knihu převyprávěl, se snažil především o to, aby byla kniha pro malé čtenáře srozumitelná, což v původním vydání nemusí vždy být, především z důvodu použití zastaralých tvarů sloves.

¹²⁷ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Na holém kopci*. Vydání druhé. V Uherském Hradišti: Spolek přátel literatury a Knihovny Bedřicha Beneše Buchlovana, 2015. s. 4. Návraty; svazek 4. ISBN 978-80-903098-6-9.

Jilík vůbec nezasahuje do obsahu knihy, ten zůstává naprosto stejný. Zachovány jsou i jednotlivé kapitoly. Nejvíce se změna projevuje právě na tvaru sloves a na formulacích některých vět, jelikož BBB ve svém původním vydání používá zastaralý tvar sloves s koncovkou -ti, která se dne již nevyužívá a dnešní generace dětí ji nezná.

Pro srovnání si uvedeme část stejného textu Jilíka i Buchlovana. V textech je zřejmé, že změny se týkaly opravdu pouze použití srozumitelnějšího jazyka. Buchlovan: „*Kdo se mohl objevit v tomto odlehlém údolíčku? Třebas byl ještě klouček, to již věděl, že si musí všimati všeho. Neboť všecko ohrožuje život. Šelma medvěd, kanec, zubr, had. A nejvíce člověk z cizí hordy. Proto zákon života kázal všimati si všeho. A Vlček byl bystrý kluk.*“¹²⁸ Jilík: „*Kdo se mohl objevit v tomto odlehlém údolíčku? Třebaže byl ještě malý kluk, již dobře věděl, že si musí všimati všeho. Neboť všecko ohrožuje život. Šelma, medvěd, kanec, zubr i had. A nejvíce člověk z cizí hordy. A tak chtěl-li člověk přežít, musel si všimati všeho. A Vlček byl bystrý kluk.*“¹²⁹

Ačkoli by se mohlo zdát, že pro čtenáře bude na první pohled atraktivnější pouze nové vydání doplněné o poutavé ilustrace, není to tak docela pravda. Čtenáři si rádi dodnes půjčují také knihu z roku 1931, což svědčí o tom, že kniha má právem své místo v literatuře pro děti a mládež.

¹²⁸ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Oživené kameny a střípky: Obrázky z dávnověku*. Brno: Vydav. odbor Ú.S.J.U. na Mor., 1931. s. 8.

¹²⁹ BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Na holém kopci*. Vydání druhé. V Uherském Hradišti: Spolek přátel literatury a Knihovny Bedřicha Beneše Buchlovana, 2015. s. 1. Návraty; svazek 4. ISBN 978-80-903098-6-9.

Závěr

Cílem práce bylo zachytit obraz Uherskohradištska a jeho blízkého okolí v tvorbě Bedřicha Beneše Buchlovana. Zároveň se práce věnuje historickým událostem v Uherském Hradišti v letech 1885-1953, ve kterém autor celý život pobýval a tvořil. Koncem 19. století docházelo ve městě k stavbě značného počtu významných budov a město se příznivě rozvíjelo. Tento vývoj byl přerušen 1. světovou válkou a pokračovalo se v něm až v meziválečném období. V průběhu druhé světové války došlo k pokusu připojení Slováků ke Slovenskému státu, který se však nezdařil, jelikož s připojením ani jedna ze stran nesouhlasila. Během druhé světové války se řada obyvatel také aktivně zapojila do protinacistického odboje, který ve městě sehrál taktéž významnou roli.

Abychom čtenáři mohli přiblížit regionální tvorbu spisovatele, bylo nutné zachytit také stěžejní etapy autorova života, kterým se věnuje druhá část práce. Ukázalo se, že se na životě spisovatele podepsalo několik tragédií, z nichž autora nejvíce poznamenala smrt manželky a jeho dvou dětí. Do Buchlovanova života zasáhly také obě světové války. První světová válka autorovi na několik let vzala bratra, který byl zajat ruskou armádou a nějakou dobu byl držen na Krymu, nakonec však došlo ke šťastnému navrácení Vítězslava domů. Tragičtější roli sehrála v životě autora druhá světová válka, která Buchlovanovi přidala hned několik vrásek. Nejprve mu vzala syna, který byl umučen v koncentračním táboře Mauthausenu, v roce 1940 zase riskoval vlastní život pro záchranu knih, které odmítl odevzdat nacistům a místo toho je uložil do muzea. Během bádání však autorka práce dospěla k názoru, že knihy hrály v autorově životě podstatnou roli, a proto nás nemůže překvapit, že byl BBB kvůli nim ochoten riskovat i vlastní život.

Domníváme se, že Buchlovanův odkaz spočívá však především v jeho díle. Ačkoli by se mohlo zdát, že jeho tvorba i osobnost upadá v zapomnění jako řada jiných autorů, opak je pravdou. V uherskohradištském regionu je jeho odkaz „živý“ dodnes. Hlavní zásluhu na tom má především Knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana, která se spisovatele stále snaží udržet v povědomí obyvatel regionu, což se jim velmi dobře daří. Vybraná autorova díla dokonce vycházejí v nových přepracovaných vydání, především díla pro děti a mládež. Nová vydání s poutavými ilustracemi tak přitahují pozornost mnoha čtenářů, kteří se prostřednictvím knih seznamují se svým rodákem. Dodnes si však čtenáři půjčují také původní, starší vydání knih, což svědčí o tom, že se knihy líbí i bez nových obálek.

Pro stanovení závěru při zkoumání a porovnání děl Bedřicha Beneše Buchlovana je důležité zmínit, že na rozdíl od prozaických děl klade autor v básnických skladbách důraz především na popis krajiny, který plnohodnotně doplňuje děj básnických skladeb. O známá místa regionu však není ochuzena ani próza, je však evidentní, že v prozaických dílech jsou známá místa spíše kulisou celého děje a autor již s detailním popisem tolik nepracuje. Symbol kraje autor spatřuje především v hradu Buchlovu a v jeho dvou sousedících vrcholech Holém kopci a Barborce. Každý kraj má svou charakteristickou dominantu a v rámci Uherskohradištska jsou to pro spisovatele právě ony tři známé kopce. Lidé známé tři vrchy ctili a vzhlíželi k nim již od nepaměti. Můžeme proto konstatovat, že pro většinu obyvatel regionu a zároveň také pro autorku práce, jsou neodmyslitelným symbolem jejich domova. Pohled na trojvrší se obyvatelům regionu naskytuje dodnes.

Při posledním zamyšlení nad prací můžeme konstatovat, že Bedřich Beneš Buchlovan a jeho působení měli pro Uherské Hradiště a jeho okolí obrovský význam, který nebude nejspíš nikdy plně doceněn. Útěchou pro nás však zůstává, že některé instituce i lidé stále pracují na autorově literárním odkazu, a díky těmto lidem není Bedřich Beneš Buchlovan pro obyvatele regionu jen velkou neznámou. A právě jim patří ten největší dík.

Zdroje

Literatura

1. BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. Za Kašpárkovou rolničkou : Apostrofa. Mé loutkářské předhistorie. Debut. In *Loutkář*. Roč. 23, č. 1, 1936.
2. BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Buchlovská knížka: pověsti*. Bzenec: Karel Dvořáček, 1918.
3. BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Buchlovská knížka: Pověsti*. Přetisk. Uherské Hradiště: Dvorek, 1991. ISBN 80-900866-0-8.
4. BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Halouzka s deseti listky*. Přerov: Společenské podniky: 1947.
5. BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Jáchym, tovaryš houslařský, na zkušené: báseň*. Praha: Vilém Šmidt, 1942.
6. BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Na holém kopci*. Vydání druhé. V Uherském Hradišti: Spolek přátel literatury a Knihovny Bedřicha Beneše Buchlovana, 2015. s. 4. Návraty; svazek 4. ISBN 978-80-903098-6-9.
7. BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *O malíři, Polušce a paní: báseň*. Brno: Moravské kolo spisovatelů, 1924.
8. BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Oživené kameny a střípky: Obrázky z dávnověku*. Brno: Vydav. odbor Ú.S.J.U. na Mor., 1931.
9. BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Pěkně Vás vítáme v královském městě Uherském Hradišti*. V Uherském Hradišti: Rotary Club, 1939. Soukrom[é] a neprodejn[é] tisky Rotary Club[u] v Uherském Hradišti.
10. BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Ta hradištská brána: O umělcích, kteří tudy šli*. Druhé vydání s kresbami Jiřího Heřmana. Uh. Hradiště: A. Kiesswetter, 1933.
11. BENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Villon: Básník - šibenec*. Uherské Hradiště: Knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana, 1993. Medailony a miniatury.
12. BÍLKOVÁ, Stanislava a MARTANOVÁ, Olga. Bedřich Beneš Buchlovan. *Duha*, 1995, 9(2), s. 13-15. ISSN 0862-1985.
13. BRANDL, Vincenc. *Knih pro každého Moravana*. 2. rozmnožené vyd. V Brně: Nákladem Matice Moravské, 1892.
14. CINYBULK, Vojtěch. Loučíme se s B. Buchlovanem. In *Československý loutkář*. Č.

- 3, 1953.
15. ČOUPEK, Jiří a kol.: *Uherské Hradiště : dějiny města*. 1. vyd. Brno, 1981.
 16. ČOUPEK, Jiří. *Uherské Hradiště: královské město na řece Moravě*. Uherské Hradiště: Město Uherské Hradiště, 2007. ISBN 978-80-239-9873-3.
 17. ENEŠ BUCHLOVAN, Bedřich. *Slovácká slivovice*. In Malovaný kraj, 1949.č. 4.
 18. FUKSOVÁ, Jana. Pečlivý a neznámý. Buchlovan poprvé dělil knihy na žánry. *Mladá fronta Dnes - Východní Morava*, 2013, 24(215), s. B3. ISSN 1210-1168.
 19. GLIVICKÝ, Josef. Dvacet let od smrti BBB. *Zpravodaj města Uherské Hradiště*. č. 9, 1973.
 20. JANČÁR, Radek. Po stopách Bedřicha Beneše Buchlovana. In *Slovácký deník*. č. 90, 2015.
 21. JANČÁŘ, Radek. Knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti. *Duha*, 2006, 20(3), ISSN 0862-1985.
 22. KROPÁČ, Jan. Vzpomínáme BBB. *Slovácká jiskra*. 1985
 23. KROULÍKOVÁ, Libuše. Vzpomínáme Bedřicha Beneše Buchlovana. *Zpravodaj města Uherské Hradiště*. Uherské Hradiště: 1973, č. 10.
 24. KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Psychologie pocitů štěstí: současný stav poznání*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. s. 32. Psyché. ISBN 978-80-247-4436-0.
 25. KUČÍK, Alois. Předkové BBB. *Malovaný kraj*, 1949, roč. 4 (11-12).
 26. KUNC, Jaroslav. *Slovník českých spisovatelů beletristů: 1945-1956*. 1. vyd. Praha: SPN, 1957. 483, [2] s. Publikace vědecké literatury. Edice Národní knihovny v Praze; sv. 6.
 27. MARČÁK, Bohumil. Literární mystifikace BBB. *Lidová demokracie*. Roč. 48, č. 157.
 28. MARČÁK, Bohumil. *Tři literárněhistorické soupisy Bedřicha Beneše Buchlovana*. Z literární historie jižní Moravy. XVIII . Mikulovské sympozium. Brno,1989.
 29. MELICHÁREK, Jaroslav. Splátka na dluh : Za Bedřichem Benešem Buchlovanem. *Slovácká jiskra*. Roč. 18, č. 38.
 30. MERVART, Jan. B.B.B. tvořící, sloužící, hledající. *Rovnost*. Roč. 3, č. 243.
 31. MERVART, Jan. Památce BBB. In *Lidová demokracie*. Roč. 49, č. 244.
 32. NEVYJEL, Martin. B. B. Buchlovan přišel přečíst své vzpomínky. In *Slovácké noviny : Regionální týdeník*. Roč. 15, č. 23.
 33. NEVYJEL, Martin. Bedřich Beneš Buchlovan a Benno Boria jsou jedna osoba. *Zlínské noviny*, 2003, 14(211), ISSN 1212-1703.

34. NEVYJEL, Martin. Literát je rovněž označován za hradištského Mahena. *Zlínské noviny*, 2003, 14(211). ISSN 1212-1703.
35. NEVYJEL, Martin. Před padesáti lety zemřel Bedřich Beneš Buchlovan. *Slovácké noviny : Regionální týdeník*. Roč. 13, č. 72, ISSN 1213-2020.
36. OPELÍK, Jiří, Vladimír FORST a Luboš MERHAUT. *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. Praha: Academia, 2008. ISBN 80-200-0797-0.
37. PAVLICOVÁ, Libuše, ed. Bedřich Beneš Buchlovan. *Zpravodaj města Uherské Hradiště*, 2001, s. 10.
38. PELCOVÁ, N. *Fenomén domova*. In PAIDEIA – Philosophical E-journal of Charles University 3-4/V/2008. ISSN 1214-8725.
39. PORTL, Pavel. Bedřich Beneš Buchlovan. *Zvuk Zlínského kraje: časopis pro kulturu a společenskou dění*, 2005, Podzim, s. 27-28. ISSN 1214-0139.
40. PORTL, Pavel. Cesta Buchlovanova tovaryše Jáchyma na jeviště. *Slovácko: společenskovední sborník pro moravsko-slovenské pomezí*, 2003, 45, s. 249-262. ISSN 0583-5569. ISBN 80-86185-28-1.
41. PORTL, Pavel. *Bedřich Beneš Buchlovan, známý neznámý*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 2005. ISBN 80-86185-42-7.
42. Pozůstalost Bedřicha Beneše Buchlovana, Sbírkový fond Slováckého muzea v Uherském Hradišti. Nestránkováno.
43. RAŠTICOVÁ, Blanka. Vyšla prvotina literárního spolku. *Dobrý den s Kurýrem*. Roč. 4, č. 42, 2001.
44. *Regionální literatura ve veřejných knihovnách: Doplnění - zpracování - inform.* Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 1992. 69 s. Aktuality SKIP; Sv. 2. ISBN 80-7051-055-2.
45. RILKE, Rainer Maria. Píseň o lásce a smrti Korneta Kryštofa Rilka: <<Die>> Weise von Liebe und Tod des Cornets Christoph Rilke. V nakl. Primus 2. vyd. Přeložil Jindřich FLUSSER. Praha: Primus, 2002. ISBN 80-85625-79-2.
46. RYCHLÍKOVÁ, Magdaléna. Když exlibris promluví aneb stopy všední a nevšední paměti. *Folia ethnographica*, 2013, 98(47-2), s. 190. ISSN 0862-1209.
47. SIROVÁTKA, Oldřich. Spisovatel regionální i celonárodní. *In Slovácko*. Roč. 32. 1990.
48. SKLENÁŘ, Karel. *Bohové, hroby a učitelé: cesty českých spisovatelů do pravěku*. Vyd. 1. Praha: Libri, 2003. s. 351-352. ISBN 80-7277-158-2 .

49. SOKA UH, fond AM UH III, kart. 1, inv. č. 1, Kronika Uherského Hradiště (1931–1934).
50. SOKA UH, fond AM UH III, kart. 1, inv. č. 3, Kronika Uherského Hradiště (1939–1942).
51. SOKA UH, fond AO Mařatice, kart. kovová skříň, inv. č. 2, Kronika obce Mařatic (1936–1947).
52. SPÁČIL, Jindřich. Hradištská kolébka moravských knihomilů. *Zpravodaj města Uherské Hradiště*, 1975, č. 4.
53. SPÁČIL, Jindřich. Hrst vzpomínek k nedožitým 85. narozeninám spisovatele Bedřicha Beneše Buchlovana. *Zpravodaj města Uherské Hradiště*, 1970, č. 5.
54. *Sto let českého gymnázia v Uherském Hradišti (1884-1984): [jubilejní] sborník*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1984. 182 s. Vlastivědná knihovna moravská; Sv. 44.
55. TAUFER, František et al. *Čtvero zvuk: František Taufer, Bedřich Beneš-Buchlovan, Vojtěch Martínek, Adolf Veselý*. V Brně: Moravské kolo spisovatelů, 1926.
56. URBANOVÁ, Svatava, ed. *Region bez hranic: sociologická sonda do vnímání literatury Ostravska*. Olomouc: Votobia, 2001. ISBN 80-7198-469-8.
57. *Zahrada Moravy: vlastivědný sborník pro mládež župy Uh. Hradištské*. Uh. Hradiště, 1927.
58. ŽIŽLAVSKÝ, Bořek. *Buchlov: historie a příběhy hradu*. 1. vyd. Hýsly: Alcor Puzzle, 2006. ISBN 80-86923-11-8.

Internetové zdroje

59. *Kronika školy v Tučapech* [online]. 1884 [cit. 2017-03-11]. Dostupné z: http://tucapyuha.web2001.cz/kronika_skola/index.html?id=33
60. Věznice Uherské Hradiště. *Totalita* [online]. 1999 [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/vez/vez_vez_uhh.php

Cizojazyčné zdroje

61. KRÜGER, Bettina. Die Weise von Liebe und Tod des Cornets Christoph Rilke: Buchkult und Kultbuch in den Weltkriegen. *Paraplui* [online]. [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <http://paraplui.de/archiv/unkultur/cornet/>

62. MÜLLER, J. Die Herrenburg Buchlau im gesegnetem Marchlande. Prag 1837.
63. RILKE, Rainer Maria. *Die Weise von Liebe und Tod des Cornets Christoph Rilke*. 1. Aufl. Leipzig, 1987.

Anotace

Jméno a příjmení:	Bc. Jitka Bajaja Elisová
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Daniel Jakubíček, Ph.D.
Rok obhajoby:	2017

Název práce:	Uherskohradištsko v tvorbě Bedřicha Beneše Buchlovana
Název v angličtině:	Uherskohradištsko in the work of Bedřich Beneš Buchlovan
Anotace práce:	Práce se zabývá historickým děním na Uherskohradištsku v letech 1885 – 1953. Zachycuje život a tvorbu regionálního autora Bedřicha Beneše Buchlovana. Cílem je analyzovat obrazy Uherko hradištska ve vybraných dílech spisovatele.
Klíčová slova:	regionální literatura, Uherskohradištsko, historické události v Uherském Hradišti, Bedřich Beneš Buchlovan, česká literatura
Anotace v angličtině:	This thesis focuses on historical period in Uherské Hradiště in 1885 – 1953 aimed at the life and literary works of the regional author Bedřich Beneš Buchlovan. The aim of this thesis is to analyse depicting of Uherskohradištsko in the literary works of this author.
Klíčová slova v angličtině:	regional literature, Uherskohradištsko, historical period in Uherské Hradiště, Bedřich Beneš Buchlovan, czech literature
Přílohy vázané v práci:	Žádné.
Rozsah práce:	76 stran.

Jazyk práce:	Český.